

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput II. De Visione Dei, Eivsque Principio, Lvmine Gloriæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

substantialem. Si enim, inquiebant, est à Patre genitus, utique non à nolente: non enim potuit Pater à quoquam cogi, cum non habeat fortio-rem, ergo à volente: ergo poterat nolle, sicut poterat nolle alia: ergo Filius est aliquid contingens, & consequenter non est Deus. Ex quo argumento evidenter constat, Arrianos plus non probasse, quam Filium non procedere à voluntate Dei liberè, nec etiam coactè: sed nullo modo probabant, non procedere ex necessariâ quadam complacentiâ circa ipsam generationem. Concilia ergo & Patres, ut se declararent, concesserunt id quod Arrianorum argumentum probabat, ne viderentur contrarium sentire, dum se Arrianos opponerebant. Sicut si Concilium anathema diceret asserentibus, sanctos esse colendos cultu latræ, hoc ideo faceret, ut ostenderet, se non approbare talem cultum sanctorum, qualem nobis tribuunt hæretici.

86. Observandum. 1. Theologos distinguere inter Intellectum Essentialem seu absolutum, & intellectum Notionalem seu Relativum. Prior est omnibus tribus Personis communis, & est ipsa Essentia seu Natura divina: secundus est Personalitas Patris, seu Paternitas; eodem modo distinguunt Voluntatem in Absolutam omnibus Personis communem, & in Notionalem seu Relativam, quæ vocatur Spiratio activa, realiter distincta à Spiritu Sancto, seu Spirazione passivâ, & Patri Filioque communis.

87. Dicitur ergo Verbum procedere ab Intellectu Notionali, non item Spiritus Sanctus; & econtra Spiritus S. procedere à Voluntate Notionali, non item Verbum. Vnde infertur, Voluntatem essentialem & Notionalem inter se virtualiter distinguere, sicut & Intellectum Essentialem & Notionalem, non verò Intellectum Essentialem & Voluntatem essentialem.

88. Porro ex hac reali processione præbetur nostro intellectui fundamentum, ut ratione nostrâ distinguamus Intellectum & Voluntatem, & secundum hunc concipiendi modum dixerunt Patres, Verbum procedere per Intellectum, Spiritum Sanctum per Voluntatem; qui loquendi modus erat accommodatus ad explicandum populo diversitatem harum Personarum in ratione Sapientiæ & Amoris, & sic patet responsio ad primam objectionem.

89. Obijciunt 2. Nisi dicamus, Intellectum & Voluntatem virtualiter intrinsecè distinguere, non potest vlla commoda ratio reddi illius articuli Fidei, quare Verbum generetur, Spiritus S. non generetur: quæ tamen facili redditur admissa distinctione virtuali. sic enim dici poterit Verbum generari, quia primariò accipit Intellectum, qui est Natura; & sic ex vi processionis assimilatur Naturæ. Respondeo primò. Cum argumentum pro nostra Sententiâ sit planè convincens, tolerabilius esset, fateri ignorantiam in reddendâ ratione illius articuli, quam admittere distinctionem virtutalem inter prædicata absolutâ; sequeremur enim exemplum S. Ambrosij lib. 1. de Fide ad Gratian. c. 1. sic loquentis. *Mihi impossibile est Generationis hujus scire secretum; vox silet, mens deficit, non tantum mea, sed etiam Angelorum, supra potestatem, supra Angelos, supra omnem sensum est.* Item imitaremur S. Augustinum lib. 5. con. Maximin. c. 14. De Patre, inquit, est Filius, de Patre est Spiritus S. sed ille genitus, iste procedens; quid autem inter Procedere & Nasci intersit, de illâ excellentissimâ Naturâ loquens explicare quis potest? distinguere inter illam Generationem, & hanc Processionem nescio, non sufficio. 2. Illius articuli rationem aliam querendam esse infra, suo

loco, ubi non vnam, sed plures dabimus.

CAPUT II. DE VISIONE DEI, EJUSQUE PRINCIPIO, LUMINE GLORIÆ.

CONTROVERSIA I.

Utrum sit possibilis Substantia creata, cui sit connaturalis Visio DEI.

S. PRIMVS.

Rationes pro negativâ minus efficaces.

90. **D**icendum est, non esse possibile substantiam seu Naturam creatam, cui connaturaliter debeat Visio intuitiva Dei. Est ita in scholis recepta sententia, ut non pauci ob solam auctoritatem ei subscribant, rationibus, quibus ante hac, vltra S. Scripturæ auctoritatem, fulciebatur, planè diffusi. Quæ fortassis causa fuit, ut Recentiores in novis

rationibus in veniendis solertes fuerint. Referam, quia sunt ingeniosæ, licet minus efficaces. P. Antonius Perez jam supra laudatus, septem hujusmodi rationes excogitavit, quæ tamen alijs posterioribus non videntur arrisisse, cum eas in elucubrationibus suis dissimulanter omiserint.

91. Prima est. Omnis revelatio & locutio divina de aliquo quod non potest sciri naturaliter, seu pro-

sent proprio ingenio, sed solo Deo docente, est supernaturalis. sed Visio Dei est revelatio de aliquo, ad quod non potest proprio Marte & ingenio pertingere creatura, sed solo docente Deo. ergo. Minor probatur. Quia quilibet visio Dei est visio totius quod est Deus, adeoque est Visio ipsius divinæ Visionis (hæc enim est ipse Deus) sed hæc Visio, quæ Deus se videt, non potest sciri, nisi Deus velit illam liberè manifestare, & hoc est Deum loqui & revelare. Ergo.

92. Brevius proponit hoc argumentum Card. Pallavicinus hoc modo. Ea quæ non possunt sciri, nisi per revelationem & locutionem Dei, non possunt sciri naturaliter. sed talis scientia est, quæ includitur in Visione beatifica: nam ipsa Visio est manifestatio conceptus divini: adeoque est revelatio & locutio Dei: ergo non potest haberi naturaliter. Ad hoc ipse Pallavicinus respondet, majorem & minorem argumenti esse falsam. Major est falsa, quia supponit, in statu puræ naturæ non posse Deum loqui creaturæ locutione merè naturali. Minor verò falsa est, quia locutio ad alterum debet esse talis explicatio conceptus, quæ sit objectum respectu audientis, ita quidem, ut propter loquentis veracitatem in cognoscendo & dicendo credat eum non fallere, nec falli; talis autem non est Visio Dei, non enim ipsa movet objectivè ad credendum propter alterius testificationem, sed est ipsa immediata intuitio objecti. Confirmat, quia ubi datur locutio ad alterum naturæ distinctum, datur fides; & tamen nemo dixit, beatos credere, aut habere fidem per hoc quod vident Deum.

93. Ego, ut argumento responderem, nollem vim facere in modo loquendi, utrum visio Beatorum possit dici locutio Dei, sed negarem suppositum, nimirum Visionem quæ Deus seipsum videt, esse numerandam inter secreta divina; hoc enim negant adversarii, & esset ulterius probandum.

DICES, id posse probari hoc modo; cum P. Esparza. a. 4. Creaturæ intellectuales habent aliquod magni momenti, nimirum secreta cordium, quæ à nulla creatura possunt cognosci naturaliter, ut alibi probatur; tract. de Angel. atqui si esset possibile creatura, cui esset connaturalis visio Dei, & amicitia perfecta cū Deo, Deus nihil haberet ejusmodi: quidquid enim est alicujus momenti in Deo, est sola Deitas, quæ tota prout est in se, pateret per visionem ipsius: actus verò liberi Dei non sunt alienius momenti aut bonitatis peculiaris: esset ergo Deus deterioris conditionis, quàm quilibet substantia intellectualis creata, quod est valde absurdum. Ad hanc tamen probationem responderi posset ab adversariis, negando, quod actus liberi Dei non sint aliquid magni momenti: nam hoc quod est: *esse magni momenti*: in secretis cordium non desumitur à physica perfectione illorum actuum, ut patet, sed ab incommodo & præjudicio, quod incurrerent naturæ intellectuæ, si ipsis invitis posset alius scire quid in corde gerant.

Finge enim, veram esse sententiam Formalistarum quorundam, qui etiam actus liberos hominum voluerunt esse meras formalitates, nunquid propterea secreta cordium non erunt magni momenti? Itaque etiam in Deo magni momenti sunt secreta decreta Dei, unde defacto decreta Dei non videntur à beatis hoc ipso quod sint beati: & si Deus Angelis revelaret suum decretum de futuro extremo die Judicii, rem utique magni momenti revelaret, quidquid tandem entitativè sit decretum Dei: si enim hoc arcanum non est res magni momenti, cur Christus hoc arcanum adeo extollit? & hoc circa primum Perezij argumentum.

94. Secundum argumentum. Si alicui creaturæ substantiæ deberetur Visio Dei, tunc deberetur tanquam proprietas; sed hoc non potest dici, nam ad proprietates determinat generans: ad actum verò vitalem non potest determinare generans. Respondebunt adversarii, Visionem fore illi substantiæ debitam ut effectum proprietatis, nempe luminis gloriæ quod deberetur ut proprietatis, vel si mavis, ut effectus potentie intellectivæ, quæ est proprietas saltem metaphysica: sicut defacto debetur Angelis in primo creationis instanti cognitio sui.

95. Tertium argumentum. Si alicui creaturæ deberetur Visio Dei, tunc respectu illius creaturæ Deus visus esset vile bonum, & non deliciosum, hoc est, non esset bonum majus illo, quod præcisè requiritur ad depulsionem doloris & miseriæ, cujusmodi est omne bonum necessarium, seu debitum, cujus carentia causat dolorem & miseriæ; & tale bonum ideo dicitur vile bonum, quia fundatur in indigentia; unde propriè debetur servis, quorum felicitas consistit in carentia doloris. Bonum verò deliciosum est ultra indigentiam, & est tale, cujus absentia non affert dolorem, sed tantum parit gaudium præsentia. R. 1. Negando sequelam, & afferendo instantiam in contrarium. Cognitio quæ Angelus in primo instanti cognoscit seipsum, est illi debita, & tamen non est præcisè ad tollendam miseriæ & dolorem, sed affert gaudium, & est magnum illius bonum, sicut etiam in homine est cognitio Honesti & Inhonesti. R. 2. Distinguendo. Bonum necessarium est bonum vile, & præcisè ad pellendam miseriæ aptum, quando suppositum est capax majoris boni, ad quod obtinendum ordinatur illud aliud bonum necessarium, concedo, secus, nego, v. g. Potentia moriva membrorum est vile bonum, & necessarium ad pellendum dolorem qui nasceretur ex defectu hujus potentie: cur? quia ordinatur ad aliud bonum valde desiderabile, nempe ad procurandas sensuum animique varias oblectationes, scientias, aliorum de se æstimationem, &c: Negatur itaque, omne ens depulsum doloris provenientis ex absentia talis entis, hoc ipso esse vile bonum. Nam ut observat Card. Pallav. bona eximia sunt illa, quæ excitant vehementissimum amorem sui, & consequenter sunt necessaria ad depellendum vel impediendum dolorem, qui oriretur ex absentia talis

talibus boni. Hoc ipsum eleganter expressit S. Augustinus l. 1. de *serm. Dom. in monte*, c. 3. dicens: *multum necessaria est fortitudo, quia non relinquitur sine dolore, quod cum delectatione retinetur.* Vterius negabunt adversarii, nullum bonum naturaliter debitum posse esse excitativum vehementis desiderij sui, & non merè necessarium ad depellendum impediendumve dolorem. Certè si omne bonum debitum esset merè depulsivum doloris & vile bonum, Visio beata esset in Christo vile bonum, cum sit Christo debita ratione Vnionis hypostaticæ substantialis complementi totius suppositi.

96. Quartum argumentum. Tantum gaudium debet asferre bonum naturaliter debitum, si possideatur, quantum dolorem asferret, si amitteretur: atqui gaudium ex Visione longè majus est, quàm esset dolor de ejus carentia. Respondebunt adversarii distinguendo majorem: Nisi ex ignorantia boni debiti dolor minuatur, concedent, si ex ignorantia dolor minuatur, negabunt. & habet argumentum instantiam jam allatam in Christo, in quo carentia Visionis non asferret tantum dolorem, quantum gaudium asfert ipsa Visio, quæ tamen est Christo debita. Quòd ergo carentes visione DEI non tam vehementer doleant, quàm gauderent, si Visionem haberent, inde provenit, quòd non habeant præsentem notitiam illam boni absentis, qualis requiritur ad causandum dolorem, & qualem habet v. g. æger de sanitate præterita, vel cæcus de voluptate quam ante cæcitatem hauserat ex visu.

97. Quintum argumentum. Quicumque videt DEVM, amat illum amore Charitatis. Charitas autem ex vna parte amat sine modo, & ex alia quiescit in voluntate DEI: atqui si creatura aliqua naturaliter videret DEVM, illum amaret sine modo, & non quiesceret in Voluntate DEI: unde doleret, si non infinitè amaret, nec infinitè videret: ex eo enim quòd ille amor esset naturalis, non posset quiescere in voluntate DEI; nam ideo DEVS vt author naturæ dat *Tantum*, quia tanto gradu est contenta natura: ergo illa creatura naturaliter videret & amaret, vt supponitur; doleret, nisi videret & amaret infinitè: sed hoc nunquam posset, quia non est possibilis visio infinita. Ita P. Perez satis operose, ne dicam obscure. Imprimis argumentum totum habet instantiam in Christo, vt applicanti patet manifestè. Deinde respondebunt adversarii, illam creaturam penitus quieturam in voluntate DEI: & hoc potest ostendi dupliciter. Primò si dicatur, quòd creatura exigens connaturaliter visionem DEI, solummodò habeat jus ad certum & determinatum gradum: sicut Angeli juxta diversitatem perfectionis substantialis, exigunt diversas species magis vel minùs vniuersales, & hoc quidem admitterent illi, qui docent Lumen Gloriæ esse speciem impressam DEI: hoc ergo gradu accepto esset illa creatura contenta, quia haberet, quòd illi deberetur. Secundò dici posset, quòd etiamsi nullum determinatum gradum exigeret, adhuc quiesceret: nempe ob impossibilitatem

tem Visionis infinitæ exigeret, vt à DEO certus gradus determinaretur, sicut Vnio hypostatica non exigit determinatum gradum; debet verò à DEO determinari, quo non obstante Christus quiescit in Voluntate DEI.

98. Sextum argumentum desumit P. Perez ex indignitate Naturæ, hoc modo. Qui videt DEVM, habet Charitatem, cujus est, offerre DEO summa, adeoque etiam naturam deificatam vnione hypostaticâ, seu subijcere DEO aliquam Personam, quæ ob eandem naturâ cū divina sit libera ab omni subiectione: sed nulla creatura pura potest esse digna tali charitate & subiectione, ergo nec potest esse naturaliter digna visione DEI. R. Sicut defacto homo per gratiam sanctificantem fit dignus charitate, cujus est, offerre DEO summa, non effectivè sed affectivè, hoc est, casu quo haberet vnionem hypostaticam, offerret DEO seipsum Deificatum, ita creatura, cui connaturaliter competere Visio DEI, digna esset naturaliter Charitate DEI, vi cujus offerret DEO summa affectivè, etiamsi effectivè non offerret, hoc enim ad charitatem non requiritur.

99. Septimum argumentum. Si aliqua creatura esset digna videre DEVM, hoc esset per operationem perfectissimam, eò quòd beatitudo naturalis, cum sit optimum naturale, debeat esse illa operatio, ad quam natura adhibet omnes vires suas, & operatur quantum potest: sed quando natura adhibet omnes vires, tunc est magis inepta ad Visionem DEI: quia tunc adhibet omnes vires, quando operatur elicitive & objective, hoc est, quando seipsam cognoscit: sed talis operatio seu cognitio pendens à concursu elicitivo & objetivo creaturæ, est enigmatica respectu DEI, quia videt illum in creatura: ergo non potest creatura esse digna tali visione DEI. Respondere possent adversarii, Perfectionem beatitudinis naturalis & operationis nobilissimam, non esse mensurandam præcisè ex vehementia concursus, sed multò magis ex nobilitate objecti, & modo tendendi in illud, sive deinde simpliciter, sive duplici titulo infuatur, hoc est, sive elicitive tantum, sive elicitive & objective simul. Et hæc sunt argumenta recens excogitata à P. Ant. Perez, quibus addam duo alia, quæ etiam vtrunque solvi posse videntur.

100. Octavum ergo argumentum sit P. Dekenis c. 2. n. 4. ab authore suo obscurius propositum, cujus substantia hæc est. Inter quancunque Creaturam determinatam & DEVM, est infinita distantia quoad perfectionem: ergo nulli substantiæ creatæ potest naturaliter deberi Visio seu cognitio quidditativa DEI. Probatur conseq. & ponamus creaturam. A. Propter infinitam hujus à DEO distantiam, possunt intra illam creaturam & DEVM produci per certum perfectionis excessum perfectiores & perfectiores creaturæ in infinitum, absque eo quòd vnquam perveniri possit ad perfectionem ipsius DEI: ergo propter infinitam illam distantiam non potest creaturæ A. deberi Visio DEI. Probatur conseq. & ponamus jam creaturam

nam B. perfectiorem creaturâ A. & creaturam C. perfectiorem creaturâ B. jam sic. Creatura B. hoc ipso quod sit perfectior quàm creatura A. hoc ipso, inquam, habet virtutem intellectivam perfectiùs assimilativam intentionaliter creaturâ C. quàm habeat creatura A. nam substantiâ intellectivâ perfectio crescit ad incrementum virtutis intellectivâ & assimilativâ intentionaliter: ergo hoc ipso quod B. ponatur esse perfectior quàm A. habet virtutem magis assimilativam. Entis perfectioris, alioquin si eodem modo essent assimilativâ, essent prorsus æquales: & hæc sunt certa, jam vterius. Ergo cum virtus assimilativa substantiæ A. sit limitata & finita, & propter inter-mediationem substantiæ B. minuatur respectu creaturæ C. ut minus possit illam assimilare, quàm ipsum B. possit: hoc ipso quævis vterior creatura perfectior D. E. F. &c. possibilis, arguet aliquam diminutionem: ergo cum possint multiplicari in infinitum, & Deus superet omnes, necesse est, ut non solum Deus, sed etiam aliqua creatura denique sit assignabilis, respectu cuius penitus evanescat virtus assimilativa.

101. Hoc argumentum multipliciter retorqueri potest. 1. In cognitione abstractiva Dei. Probaret enim, quod Deus ne quidem abstractivè cognosci posset ab illa creatura. Conatur ad hoc Author respondere, & negat sequelam; quia, inquit, omnis perfectio cognitionis, cujuscunque objecti quod cognoscitur in alio aut per medium, desumitur & specificatur à medio. Ita est. Subsumo: atqui potest semper creati perfectior Angelus cognoscens Deum in medio perfectiore; nam quod perfectior est Angelus, eò perfectiùs etiam, licet ænigmaticè, cognoscit Deum: ergo jam potest intelligi ista multiplicabilitas perfectionum majorum in infinitum, quin propterea evanescat penitus virtus cognoscitiva ænigmaticè quæ datur in homine. ergo vltima consequentia tui argumenti calculatori non tenet.

102. Retorquetur 2. Probaret enim argumentum, quod nullus Angelus inferior posset naturaliter cognoscere intuitivè (non dico *comprehensivè*) superiorem, quod tamen & ipse & alij concedunt fieri posse. Sequela probatur. Nam ex communi philosophorum opinione intra quamcunque creaturarum distantiam quoad perfectionem possunt mediare infinita inæquales, & tamen omnes infra B. & supra A.

103. Retorquetur 3. Argumentum probaret, quod homo ne quidem de congruo posset promereri remissionem peccati Mortalis, imò nec Venialis: item quod talis remissio esset penitus imperabilis, imò impossibilis. Probatur sequela. quia quod Persona offensa est dignior, eò est difficilius remissibilis offensa etiam de congruo, & gravior remissio est difficilius sperabilis, quia ratione majoris gravitatis offensa magis resistit. Vides quò deducatur ejusmodi calculatio, quæ quàm sit fallax, ab omnibus agnoscitur.

104. Ad argumentum igitur respondetur,

negando, quod penitus evanesceret virtus assimilativa: quia quæcunque Virtus assimilativa est virtus æquivalens inferioribus virtutibus finitis in infinitum; sicut potest excedi perfectioribus in infinitum: vnum autem Infinitum syncategorematicum non exhauritur ab alio, quia non est minus altero.

Fuit tamen hoc argumentum mihi occasio excogitandi aliud, quod infra proponam, & validum videtur, illudque postea apud P. Esparza, sed paulò aliter propolitum inveni. q. 10.

105. Nonnum argumentum sit, quo ante hac aliqui sunt vsi, illudque de novo instauravit Eminentissimus Card. Pallavicinus. 1. p. c. 21. Si esset possibilis substantia cui connaturaliter deberetur Visio Dei, illa defacto daretur in hoc Vniverso: sed non datur, ut fatentur omnes: ergo nec est possibilis. Sequela probatur. Nam hoc vniuersum est perfectum: non esset autem perfectum, si non darentur omnes gradus entium in illo: atqui si non daretur illa creatura, & tamen esset possibilis, deesset vnus gradus entium: differret enim illa creatura plus quàm gradu à creaturis intellectualibus defacto existentibus: illa enim esset per naturam beata, impeccabilis; hoc autem est plus differre à defacto existentibus, quàm differat Animal à Planta, Avis à Pisce: & tamen hæc dicuntur ita differre integro gradu, ut si vnum hujusmodi non daretur in hoc Vniverso, esset Vniuersum imperfectum. Et hinc est (inquit laudatus Cardin.) quare in omnibus regionibus dentur Aves, Pisces, & Terrestria, non item vbique dentur canes v. g. quia canis non differt à cæteris terrestribus integro gradu, sed tantum specie.

106. Quæres, quamnam sit Regula & mensura cognoscendi sufficientem differentiam ad hoc, ut vnum ab altero differat toto gradu, & non specie duntaxat? Ad hoc quæsitum, tentatis pluribus vijs tandem respondet & concludit idem Card. n. 183. non posse Regulam exactam dari; illud tamen certum esse ait, & probat, saltem talem creaturam, cui esset connaturalis Visio, integro gradu differre à defacto existentibus, quia non esset naturaliter pars hujus Reipublicæ, non enim indigeret societate aliarum creaturarum. Post hæc iterum per tria folia regulam vniuersalem investigans, tandem concludit his verbis. *Hæc autem magis ad vivum rescabuntur in libello de Angelis, ubi etiam disputabitur, num omnes substantiarum species defacto existant, & ad mundi perfectionem sint necessariae. Quæsi in libello de Angelis, & reperi c. 2. n. 7. in compendio repetitam doctrinam, quam ex prima ejusdem parte jam retuli. de quæstione alterâ nihil reperio. studione, an casu omissa sit, nescio; neque illum libellum ipse auctor imprimi curavit, sed alius, qui faretur, se aliqua auctoris prætermisisse.*

107. Hoc itaque argumentum imprimis est à posteriori, & relinquit intellectum cupidum & sollicitum, quamnam sit radix intrinsecâ repugnantia. Deinde quærere possent adversarij ex Card. Pallavicino, vtrum Salamandra toto gradu differat à Piscibus, sicut hi ab Avibus & Terrestribus? non videtur ne-

detur negandum, cum diversum elementum inhabitet. Quererent ergo ulterius, si ad perfectionem Univerſi pertinebat, ut in omni regione pisces essent & Aves, & Terrestria, qui factum sit, ut natura non etiam Salamandram in omni regione produxerit, cum tamen in omni regione reperitur ignis?

108. Decimum argumentum est P. de Quirós. Gratia sanctificans est in Christo ejusdem rationis cum gratia nostra: deinde illa consequitur ad Verbum unitum tanquam proprietas vel quasi proprietas: ergo non est possibilis Creatura, ad quam tanquam proprietas consequatur. Probatur conseq. Nam proprietas præcipua alicujus substantiæ, est quasi mensura totius perfectionis substantiæ: ergo non potest eadem proprietas consequi ad duas substantias diversæ perfectionis: sed repugnat, aliquam Creaturam esse ejusdem perfectionis cum Christo. Ergo. Hæc est tota vis argumenti, quod Author satis prolixè inculcat.

109. Responderi potest tripliciter. 1. Negando antecedens cum S. Thoma, & pluribus (quos in Tract. de Charitate secutus sum) asserentibus, Gratiā in Christo esse heterogeneè diversā à nostra Gratia. Responderi potest. 2. distinguendo antecedens. Proprietas est mensura perfectionis substantiæ, si substantiæ perfectio sit mensurabilis, concedo, si non sit mensurabilis, nego. Christi autem perfectio non est mensurabilis. unde quia gratia est finita, dicent adversarii, debere esse possibilem substantiam finitæ perfectionis, ut per gratiam mensurari possit; & sic argumentum potius in authorem retorqueri possit. Responderi potest. 3. Aliter distinguendo. Proprietas est mensura perfectionis substantiæ, si effectus formalis primarius proprietatis non habetur eminenter à substantia, antecedenter ad ipsam proprietatem, transeat antecedens. si habetur, nego antecedens. Effectus formalis Gratiæ, qui est: *reddere sanctum, impeccabilem in sensu composito*, &c. eminenter habetur in Christo à Verbo, ita ut etiam illi gratiam creatam non haberet, adhuc esset Filius Dei, Amicus, impeccabilis, &c. Et hæc sunt argumenta, quæ mihi non omnino solida videntur. Sunt & alia quædam, quæ, quia ab Arriaga & Ripalda solvuntur utcumque, prætermitto.

§. II.

Probatur Conclusio primò, ex illo Principio D. Thomæ, quod modus cognoscendi sequatur modum essendi.

110. Argumentum est D. Thomæ q. 12. a. 4. in C. cujus vis ut intelligatur, observandum est, quod omnis creatura possibilis sit capax compositionis, adeoque nulla possit esse simplex quoad omne esse sibi communicabile; habebit enim distinctam à se durationem, ubiocationem, & si sit substantia intellectualis, habebit distinctam à se Intellectionem, cum nulla possit esse substantialis intellectio. Hoc sensu est accipienda phrasia Tho-

mistica, quæ dicitur omnis creatura esse immersa Potentialitati & Materialitati.

111. Pari modo omnis creatura habet esse participatum ab alio. Econtra Deus habet esse simplicissimum, est purus Actus, & ens à se. Hinc, ut observant Recentiores, manifestum est, modum essendi divinum esse toto genere diversum à modo essendi Creaturarum, & non præcisè secundum plus & minus, qualiter est diversus modus essendi inter creaturas, quarum una est magis vel minus composita, pluribus vel paucioribus egens, à perfectioribus vel imperfectioribus dependens, &c. Hoc posito

112. Argumentor hoc modo. Quod habet materialitatem compositionis, & participationis, non potest naturaliter per proprias vires videre Deum, carentem tali materialitate: sed omnis creatura possibilis eam habet: Ergo nulla potest naturaliter videre Deum. Major est probanda. Modus cognoscendi sequitur modum essendi, hoc est, modus cognoscendi naturaliter competens cognoscenti, semper in modo representandi inficitur illi imperfectione materialitatis, ob quam cognoscens substantia est imperfectior objecto cognito quoad esse substantiale: sed Visio intuitiva Dei in modo representandi Deum non inficitur illi materialitate compositionis & participationis; non enim representat Deum ænigmaticè, & instar entis compositi & participati, sed ut est in se: ergo talis modus cognoscendi non potest esse naturalis enti participato. Major probatur dupliciter, inductione, & ratione à priori. Inductione sic. Ex eo quod animalia irrationalia sint purè materialia, hoc est, habentia formam, quæ sine unione cum materia non potest naturaliter subsistere, sit, ut non possint elicere cognitionem nisi merè materiale etiam in representando, hoc est representantem merè materialia, sive quod idem est, merè connexa naturaliter & semper cum materia; econtra Anima rationalis, quia est spiritualis, potest cognoscere saltem ænigmaticè & abstractivè spiritualia: quia verò ex natura sua unitur ab initio corpori, ideo quamdiu illi unitur, dependet in modo cognoscendi à phantasmate, & non potest spiritualia cognoscere, nisi ad modum rerum materialium & corporearum. Angeli verò cum sint omnino & pro omni statu absoluti à materia physica, hinc est, quod possint cognoscere Deum non ad modum corporis: verum quia & ipsi sunt Ens participatum, ac participativum seu ulterius perfectibile, hinc fit, quod nec Angeli possint Deum aliter, quam instar rei perfectibilis cognoscere: ergo cum hæc ratio procedat in omni creatura possibili, nulla creatura poterit in naturali modo cognoscendi Deum aliter cognoscere.

113. DICES. Intellectus etiam una cum lumine gloriæ sumptus, adhuc est complexum aliquod creatum, & tamen huic complexo debetur Visio Dei: ergo materialitas & compositio creaturæ non obstat, quin ipsi possit esse connaturalis Visio Dei. R. Distinguendo antecedens. Est comple-

complexum includens vnam partem quæ est essentialiter favor respectu alterius, concedo antecedens, aliter nego antecedens; & eodem modo distinguo consequens. Non repugnat creaturæ ut includenti favorem, deberi gratiam ratione illius ipsius favoris, concedo, aliter nego Conseq. Non est itaque absurdum aliquid deberi creaturæ, ut includenti favorem & gratiam elevantem, quod secludenti favorem non deberetur; prout magis declarabitur in solutione objectionum. Nunc breviter exemplo demonstro. Nulli Naturæ intellectuali potest naturaliter competere Jurisdictio in alias creaturas intellectuales sibi quoad omnem perfectionem æquales, secluso omni favore; & tamen per extrinsecum favorem, vel spontaneam electionem, aut compromissionem, potest convenire & defacto convenit.

114. Specialiter autem in nostro casu ita fieri posse expediebat; quia, ut peracutè notavit P. Ant. Perez, est Deo dignissimum, posse exercere Magisterium, & docere creaturam quamcunque ultra id quod naturaliter scire posset. Breviter. Ad perfectionem Dei spectat, esse objectum Satiativum creaturarum intellectualium: non potest autem satiari nisi per Visionem sui, ut in tr. de Beatitudine probatur: ergo debebat esse possibilis elevatio ad Visionem Dei. Et hæcenus probata est major propositio principalis argumenti per inductionem.

115. Probatur nunc à priori eadem major propositio, quòd Modus cognoscendi sequatur modum essendi. Intellectio est quædam intentionalis possessio, seu continentia objecti, juxta illud Philosophi, quòd Intellectus speculando fit omnia: porro hæc continentia inexistens intellectui, est mensura Potentiæ tanquam Virtutis contentivæ, quia Virtus continendi debet esse proportionata actui per quem objectum apprehenditur & continetur, & iste actus non potest in suo genere esse perfectior, quàm ipsa virtus continendi sit in suo genere: atqui virtus continendi est ipsissima perfectio naturæ intellectivæ, h. e. natura intellectiva dicitur in tantum esse perfecta in quantum est contentiva objectorum cognoscendorum: ergo modus cognoscendi non potest in suo genere, hoc est in modo representandi, esse perfectior, quàm natura intellectiva est in modo essendi: ergo si hæc in suo genere & modo essendi imbibit materialitatem & potentialitatem, debet etiam eandem in suo genere, hoc est in modo representandi, imbibere modum cognoscendi.

116. Confirmatur. Plus distat modus essendi Dei à modo essendi creaturæ in genere, quàm distet modus essendi Angeli à modo essendi hominis, & etiam quàm modus essendi hominis à modo essendi Brutorum. atqui propter horum invicem excessum requirit præstantia Angeli, ut circa Angelum possit dari modus cognoscendi præstantior quàm sit ille, qui connaturaliter debetur homini; & similiter præstantia hominis requirit, ut circa hominem possit dari perfectior modus cognos-

scendi, quàm qui convenit brutis connaturaliter: ergo multò magis debet circa Deum posse dari modus cognoscendi præstantior, quàm qui debeatur ulli creaturæ intellectuali secluso omni favore. Argumentum hoc paucis complexus est S. Chrysostomus sup. Jo. 1. *DEVM nemo vidit unquam, Ipsum inquit, quod DEVS est, non solum Propheta, sed nec Angeli viderunt, nec Archangeli* (rationem vniuersalem dat) *Quod enim Creabilis est Natura, qualiter videre poterit, quod increabile est?* Verum quidem est, quòd S. Chrysostomus locutus videatur de Comprehensione Dei, prout interpretatur Angelicus D. ar. 1. nihilominus inde intentum nostræ Conclusionis inferri potest. Si enim posset alicui creaturæ esse connaturalis Visio Dei non comprehensiva, non facile poterit ostendi repugnantia Comprehensionis supernaturalis, ut patebit ex dicendis de Comprehensione Dei.

§. III.

Probatur Conclusio 2. ex conditione servilis cuiusvis creaturæ.

117. Argumentor 2. Si alicui creaturæ posset esse conaturalis Visio Dei, posset eidem esse connaturalis amicitia Dei: sed hoc est impossibile. Ergo & illud prius. Sequelam probabo paulò pòst. Nunc probo minore. Omnis pura creatura essentialiter est servus Dei: atqui servo non potest, secluso favore indebito, debita esse amicitia Domini: ergo &c. Major est nota per se, & facillè declaratur. Nam ad perfectissimū dominium excogitabile spectat, posse opere suo uti ad libitum suum, nullo habito respectu ad interesse ipsius operis: atqui omnis creatura est essentialiter opus Dei. Minor autem probatur 1. ex verbis Christi Jo. 15. *Iam non dicam vos servos, quia servus nescit, quid faciat dominus ejus. vos autem dixi amicos, quia omnia quæ audivi à Patre meo, nota feci vobis.* Ecce! quòd servus quæ talis non habeat jus ad ea quæ communicantur amicis. Probatur eadem minor 2. Ratione. Nam cui debetur Amicitia, debetur Amor quo ametur in bonum amati tanquam finem *CVL.* atqui servo non debetur connaturaliter talis amor, quia servus totus optimo jure referri potest in beneplacitum domini sui, ergo &c. Totum hoc paucis verbis complexus est Cyrillus lib. 1. in Jo. c. 13. *Creatura, inquit, cum serva sit, nutu tantum & voluntate Patris ad supernaturalia vocatur.*

118. Hoc argumentum multis modis enervare conatur Arriaga, *sect. 6.* & imprimis ait, posse negari sequelam. Nam servus potest naturaliter dominum intueri, licet non sit ejus Amicus: ergo potest alicui creaturæ naturaliter convenire Visio Dei, absque eo quòd illi conveniat sanctitas & amicitia.

119. Sed probatur sequela. 1. Eadem dignitas, in quâ radicatur Visio Dei, est etiam radix amicitia divina, seu amoris reciproci: & impossibile est naturam esse dignam Visione Dei, & non esse dignam amore amicitia: nam ad visionem
C 3
DEI ne-

Dei necessitudo sequitur amor amicitiae; & Visio Dei est illud per quod bona Dei sunt bona videntis, & necessitat hominem, ut habeat Deum pro fine *CVI*. ergo si quae creatura posset esse digna Visione Dei, esset hoc ipso digna amicitia Dei, cum esset digna frui omnibus bonis Dei. Probat. 2. Ad infinitam Majestatem Dei pertinet, posse amicis suis communicare felicitatem, quae nulli non amico naturaliter competat. sed non potest Deus communicare majorem felicitatem, quam Visionem Dei: ergo haec non potest competere naturaliter alicui, quin eidem competat amicitia. Et hinc patet quam frivola sit instantia de aspectu oculari, quo servus videt Dominum suum temporalem; hic enim aspectus tam parum fatiat servum, aut facit bonorum Domini participem, quam parum ex ejusmodi domini aspectu felix sit felix.

120. Respondet Arriaga. 2. Negando minorem; & imprimis eam retorquet. Nam homo, inquit, naturaliter est capax alicujus amicitiae cum Deo: ergo amicitia ex conceptu suo non excedit capacitatem naturalem substantiae creatae. Sed contra videtur. Quia, ut bene observavit P. Bernardus Aldrete *disp. 3. de vis. DEI. s. 4. n. 10*. Amicitia naturalis Dei cum homine non est proprie amicitia, quia homo in statu purae naturae non posset evadere dignus & capax illorum bonorum Dei, quae non debentur nisi filiis Dei, quales etiam sunt adoptivi per gratiam sanctificantem; atqui amicus proprie dictus debet etiam horum bonorum esse capax, & dignus videre, ac satiari aspectu amici, & frui bonis amici, & communicatione Arcanorum. & hanc amicitiam dicimus non posse deberi servo seclusa omni elevatione: Talem autem amicitiam haberet illa creatura, cui esset connaturaliter debita Visio Dei.

121. Respondet Arriaga. 3. aliter retorquendo argumentum. Defacto Angeli & homines dignificantur per gratiam ad Visionem & amicitiam Dei, & tamen Angelus & homo cum gratia adhuc est mera creatura, neque per gratiam unquam extrahitur à natura servi, sed manet semper servus: ergo non obstante servitute potest creatura esse digna amicitia Dei. Respondet Card. de Lugo, hominem etiam dum habet gratiam, esse quidem servum, sed insuper habere aliquem favorem indebitum servo, per quem elevatur ad amicitiam Dei: habet enim gratiam, quae ideo dicitur esse gratia, quia est indebita illi cui datur, & ideo datur ut homo eleveatur ad aliquid indebitum. Confirmat responsionem P. Aldrete exemplo. Creatura ex se non debetur cognitio futurorum: si tamen ex favore acciperet à Deo speciem representationis rei futurae, jam homini ut habenti talem speciem deberetur cognitio rei futurae.

122. Contra hanc responsionem exclamat Arriaga. n. 30. Quid quæso juvat, eam qualitatem datam esse per favorem Dei, ut ideo per eam dignus reddatur homo, cui debeatur amicitia? Si mancipio vili donaret ex favore Imperator pul-

chram plumam pro pileo, aut calceos, dicereturne tunc jam supposito eo favore esse dignus & promereri amicitiam Imperatoris? Item Rusticus non est dignus amicitia Imperatoris ob carentiam nobilitatis: jam si Imperator donaret Rustico plures Rusticitates, seu Titulos essendi rusticum, non propterea extraheretur à ratione rustici, ergo eodem modo per donationem Gratiae, quae est creatura, non extrahitur homo à ratione servi, imò fit magis servus, quia fit magis obligatus. Denique addit, favorem non obstat, quominus aliquis sit naturaliter capax amicitiae; nam quando homo cum homine contrahit amicitiam, etiam exhibet alteri favorem indebitum, & tamen alter est naturaliter capax amicitiae. Haec ille.

123. Verum haec Rusticitates non habent paritatem cum Gratia sanctificante quoad praesens punctum. Non vtiq; quicumque favor extrinsecus alterius, consilens in aliquo benevolo affectu, reddit formaliter dignum amicitia illum cui exhibetur, sed talis affectus, qui conferat formam dignificantem, & ex se praebentem jus ad bona Amici, & arcanorum communicationem; hujusmodi forma non sunt *pluma, calcei* aut *Rusticitates*: est autem Gratia sanctificans, hujus collatio non vtiq; auferat ab homine rationem servi, sed auferat rationem *puri servi*, quia insuper facit amicum, quo sensu dixit Christus Apostolis Jo: 15. *Jam non dicam vos servos, sed amicos*. Hanc formam dicimus non posse servo deberi; quia hoc ipso quod deberetur, destrueret rationem servi omnino, quia supponeret substantiam ex natura sua habentem jus ad Amicitiam.

124. Ad exemplum de favore incluso in amicitia hominum, respondetur, hujusmodi favorem esse favorem proportionatum alterius hominis perfectioni, qui est in natura aequalis, & ad aequales operationes ordinatus, independenter ab omni favore, adeoque non habet in se vllum praedicatum essentiale, vi cuius ita deprimatur infra alterum, ut illius favore debeat prius dignificari, antequam amore amabili ametur & amet. At verò esse essentialiter servum Dei, est praedicatum, vi cuius opus habet omnis creatura intellectualis, ut, antequam ametur & amet amore amabili, prius participet naturam divinam per favorem, qui servo non debetur. Itaque homo homini exhibet quidem gratis ipsum affectum amoris, sed non exhibet dignitatem ad talem amorem: Deus verò creaturae vtrumque gratis exhibet, quia servo neutrum ex se debetur aut convenit, ut magis patebit ex dicendis. Itaque,

Confirmatur argumentum 1. & simul retorquetur instantia de amicitia inter homines. Homo quantumvis ex essentia sua sit statu liber, & repugnet vnum hominem ex essentia sua esse conditionis servilis, nihilominus non habet ex essentia sua Jus ad Amorem Amicitiae sibi ab altero exhibendum, ergo multò minus poterit creatura, quae est essentialiter conditionis servilis respectu Dei, ex essentia sua habere & pretendere Jus ad amorem amicitiae sibi à Deo exhibendum. Probat consequentia

sequentia. Nam utique conditio servilis magis refertur amicitiae, quam status libertatis, hoc est exemptionis à servitute?

125. Confirmatur. 2. Creatura, cui connaturaliter deberetur Visio DEI, haberet connaturaliter Jus ad hereditatem Filiorum DEI, quæ est Visio DEI: sed hoc repugnat. Servus enim, secluso omni favore debito, & solâ conditione servili (quæ tenetur omnis creatura) spectatâ, non habet Jus ad hereditatem filiorum DEI, hoc ipso quod talis hereditas sit propria Filiorum. atqui omne quod servo connaturaliter debetur, non excedit conditionem servilem: ergo repugnat illi deberi Visionem quæ est hereditas filiorum, ad quam per gratiam adoptamur. Quod autem aliqui hoc argumentum restricti denique dixerint, talem creaturam fore simul essentialiter servum & filium, sed neque naturalem, nec adoptivum, non quidem naturalem, cum non habeat eandem naturam cum Patre, non adoptivum, quia non per favorem; hoc inquam tam absone dictum est, ut taceat immorari.

§. IV.

Tertia Probatio, ex Mensura Perfectionis cujusque Naturæ Intellectualis.

126. Argumentum hoc est Metaphysicum, &, nisi fallor, efficax, si bene penetratur. Pro quo supponendum est primo, Visionem DEI esse perfectiorem quacunque cognitione creata possibili, etiam comprehensivâ circa quodcunque objectum creatum. Sola enim Visio DEI satiat & beat.

127. Supponendum 2. Vnam substantiam intellectualem creatam in tantum esse perfectiorem aliâ substantiâ intellectuali, in quantum potest elicere cognitionem perfectiorem: nam perfectio cognitionis, cum sit operatio maximè propria & nobilissima, est mensura perfectionis naturæ intellectualis. Nunc,

128. Formatur argumentum hoc modo. Nulli creaturæ potest deberi perfectior cognitio, quam comprehensio sui: atqui Visio DEI est perfectior quam cujuscunque creaturæ creata comprehensio: ergo Visio DEI nulli creaturæ potest deberi. Major probatur. Virtus intellectiva creaturæ non potest elicere perfectiorem cognitionem, quam sit illa, quam promeretur ipsa perfectio illius creaturæ: sed nullius creaturæ perfectio promeretur perfectiorem cognitionem quam comprehensionem sui: ergo perfectissima cognitio quam potest naturaliter elicere virtus creata intellectiva, est comprehensio sui. Minor est evidens, nam comprehensio adequat intentionaliter, & exhaustivum objectum. Major probatur. Virtus intellectiva creaturæ in genere non potest esse majoris perfectionis, quam sit ipsa cognoscibilitas creaturæ intellectivæ in genere: & Virtus intellectiva talis creaturæ in specie, non potest majoris perfectionis esse quam cognoscibilitas ejusdem creaturæ in specie: sunt enim vna eademque indivisibilis

entitas. Atqui perfectio Virtutis cognoscitivæ desumitur à perfectissima cognitione quam illa potest elicere, ut dictum est. & perfectio cognoscibilitatis desumitur à perfectissima cognitione propria quam potest terminare: ergo perfectissima cognitio quam potest creatura terminare, est etiam perfectissima quam potest elicere: sed perfectissima cognitio quam potest terminare, est comprehensio sui: ergo etiam perfectissima cognitio quam potest naturaliter elicere, est eadem comprehensio sui.

129. Declaratur magis hæc argumentatio. Certum est, quod nulla substantia creata intellectiva possit connaturaliter comprehendere aliam substantiam creatam nobiliorem, v.g. homo Angelum, vel Angelus inferior superiorem. Hoc inde provenit, quia Virtus quævis intellectiva habet pro mensura comprehensionem sui. Jam vterius. Visio DEI est perfectior quacunque comprehensione creatâ cujuscunque creaturæ: ergo Virtus intellectiva creata, quæ non potest naturaliter comprehendere quancunque creaturam perfectiorem in infinitum creabilem, non potest naturaliter videre DEVM; qui enim non potest id quod est minus, non potest id quod est plus. Subsumo. Atqui nulla est possibilis creatura, quæ possit comprehendere quancunque creabilem, talis enim creatura esset omnium possibilium perfectissima, implicat autem produci creaturam omnium possibilium perfectissimam: ergo à primo ad ultimum implicat creatura, quæ possit connaturaliter videre DEVM.

§. V.

Quarta Probatio, deducta ex repugnantia Creaturæ impeccabilis.

130. Argumentor 4. Si esset possibilis substantia creata, cui deberetur connaturaliter Visio DEI, talis substantia esset ex natura sua impeccabilis; omnes enim illius actus dirigerentur à Visione beata, excludente omne periculum contrahendæ culpæ & reatus ad poenam: atqui repugnat substantia creata impeccabilis ex natura sua: ergo &c. Minor à SS. PP. supponitur. S. Augustinus: lib. 3. contra Maximinum c. 12. cujuscunque inquit, creaturæ rationali præstatur, ut peccare non possit, non est hoc naturæ propriæ, sed DEI gratiæ. S. Damascenus lib. 2. c. 3. Eo ipso inquit, quod rationalis est & intelligens, liberi est arbitrij, Potestatem habens manendi & procedendi in bono, & in deterius prolabendij. Probatur etiam ratione. Ad majestatem DEI spectat, posse omnem personam, quæ DEVS non sit, legibus coercere, obedientiam exigere sub interminatione inimicitiae & poenæ: atqui substantia impeccabilis non potest hoc modo coerceri, ut probabo in tractatu de Incarnatione: ergo, &c.

Huic argumento varias responsiones adhibet P. Ripalda; sed quia questionem ad alia transferunt, quæ hic expediri sine confusione non possent,

sent, ideo eas non refero, sed ex alibi dicendis in-
pugnandæ erunt. Interea videri possunt rejectæ à
P. Aldrete.

§. VI.

Solvuntur Objectiones.

131. Obijcitur 1. Aggregatum ex nostro Intellectu
& lumine gloriæ, est quid finitum & limi-
tatum: sed cuicumque aggregato finito & limitato
potest æquivalere substantia creata simplex: ergo
& illi aggregato. sed tali substantiæ deberetur Vi-
sio beatifica non minus quàm defacto debetur illi
aggregato: ergo est possibilis substantia cui debea-
tur Visio beatifica. 2. Negando minorem, quæ
patitur instantias manifestas. Intellectus huma-
nus cum specie impressa representante futura con-
tingentia, vel secreta cordium, item humanitas
cum Vnionem hypostaticam, sunt aggregata finita,
quibus tamen nulla substantia simplex æquivalere
potest in ordine ad hoc, ut illi debeatur cognitio
futurorum, vel secretorum, vel valor infinitus
meritorum & satisfactionis &c. Item aggregato ex
substantia intellectiva & intellectione distincta,
non potest dari æquivalens substantia, quæ per
suam entitatem sit cognitio. Sicut ergo in his ag-
gregatis invenitur repugnantia specialis, ita etiam
in aggregato ex Intellectu & lumine gloriæ, ob
rationes allatas.

132. Imò, repugnat, unam Entitatem sim-
plicem præcisè æquivalere, absque perfectionis
excessu, aggregato, cuius una pars recipiat effectum
formalem ab altera comparte. Ratio est, quia per-
fectius est habere prædicatum per identitatem,
quàm per formam distinctam. Quando ergo ef-
fectus formalis est ejusmodi, ut si conveniret per
identitatem, extraheret subjectum denominatio-
nis à conceptu creature, hoc ipso repugnat dari hu-
jusmodi entitatem creatam. Talis autem esset
substantia, cui esset connaturalis Visio Dei, ut
hactenus probatum est. Ergo &c.

133. Obijcitur. 2. Omne accidens hoc ipso
quod sit entis ens, debet habere possibile subje-
ctum substantiale cui debeatur: ergo etiam acci-
dentia supernaturalia. Respondet P. Aldrete
d. 3. s. 9. n. 5. sufficere, quod detur suppositum, nem-
pe Christus Dominus, cui debeantur. Verùm
hæc Responsio non est universalis: sunt enim
plura accidentia supernaturalia, quæ non debentur
Christo, sed potius eorum absentia debetur,
cuiusmodi sunt Characteres, habitus Fidei, Pœni-
tentia, si sit virtus reflexiva. Deinde inveniun-
tur accidentia etiam naturalia, quæ nulli substan-
tiæ debentur, cuiusmodi est, impulsus impressus
lapidi. Denique non est vlla ratio, quare acci-
dentia debeantur necessariò alicui subjecto, & non
etiam modus substantialis debeatur alicui modifi-
cato, & tamen Vnio hypostatica nulli modificato
debetur, ita ut si illo careret, esset in statu violento.

2. ergo ad objectionem negando antece-
dens, satis enim est, quod omni accidenti corre-
spondeat subjectum, in quo tale accidens existit
existere, etiam si ab illo subjecto non exigatur.

134. Obijcitur. 3. Datur defacto modus
substantialis supernaturalis, videlicet Vnio hypo-
statica; cui debentur cetera dona supernaturalia,
& Visio beatifica: ergo erit possibilis saltem sub-
sistentia creata supernaturalis, cui eadem dona su-
pernaturalia debebuntur. 2. Negando Conseq.
Omnis enim subsistentia, hoc ipso quod sit termi-
nus naturæ creata, illique proprius, non est super-
naturalis, sed naturalis, utpote debitus naturæ.
Quod autem unio hypostatica sit supernaturalis,
ratio est contraria, quia non debetur humanæ na-
turæ; nec vllis naturæ viribus obtineri potest.

135. Obijcitur. 4. Sicut non est de con-
ceptu accidentis, deberi subjecto, ita non est de
conceptu Formæ substantialis, deberi subjecto, ergo
sicut est possibile accidens supernaturale, ita erit
possibilis forma substantialis supernaturalis. sed
tali substantiæ debebitur Visio beata. Ergo. Hæret
in huius argumenti solutione P. Aldrete. Re-
spondeo negando antecedens, & paritatem. Nam
accidentia supernaturalia ne quidem sub disjunc-
tione debentur substantiæ creata; neque conti-
nentur in viribus naturæ. Omnis autem forma
substantialis, utpote principium suarum operatio-
num, adeoque formalissima Natura, debet conti-
neri in viribus naturæ, & sub disjunctio debetur.

Obijci possit. 5. specialiter contra proba-
tionem desumptam ex conditione servili. Etiam si
omnis creatura sit essentialiter conditionis servilis,
hinc tamen non sequitur (prout videtur superius
intulisse) eam fore filium Dei, si illi deberetur Vi-
sio beata. Potest enim bene intelligi Jus ad hæ-
reditatem filiorum Dei, quin sit Filius ille qui
habet tale Jus. Si enim Spiritus S. assumeret hu-
manitatem, talis Persona nec esset Filius Dei Na-
turalis, nec Adoptivus, & tamen haberet Jus ad
hæreditatem filiorum Dei. Ergo pariter possit in-
telligi substantia creata habere tale Jus.

136. P. Aldrete pro certo supponit, quod
talis Persona non esset Filius Dei naturalis. Id
ipsum supponit Card. de Lugo. Sed contrarium
diceret Suarez, qui cum pluribus alijs defendit,
Christum quæ hominem esse Filium totius Trini-
tatis, non præcisè ratione Processionis Viventis à
vivente, &c: sed ratione Juris ad hæreditatem.
De hoc dicam in tract. de Incarnatione. Nunc Re-
spondeo negando ultimam consequentiam: Quia
Persona cui debetur Jus ad hæreditatem filiorum,
debet vel esse Filius, vel dignitatis æqualis cum Fi-
lio naturali, ratione Naturæ sibi communis cum Fi-
lio naturali, quod servo convenire non potest.

CONTROVERSIA II.

*Utrum Lumen Gloriæ habeat rationem
speciei impressæ, concurrente præcisè
loco Objecti, vel potius habeat ratio-
nem principij, sicut alij habitus su-
pernaturalis.*

137. Sup-

137. Supponendum est 1. Intellectum creatum ob suam limitationem non posse producere cognitionem rerum à se distinctarum, nisi una cum ipso intellectu concurrat etiam obiectum. Huius obiectivi concursus necessitatem agnovit etiam S. Augustinus lib. 9. de Trin. c. 2. Tenendam, inquit, quod omnis res, quancunque cognoscimus, generat in nobis notitiam sui: ab utroque enim notitia paritur, cognoscens, & cognito. Et hoc etiam sibi vult effatum philosophorum: Ex obiecto & potentia paritur notitia. Rationem verò, quare hoc obiectivo concursus indigeat intellectus creatus, reddere ad philosophos spectat.

138. Supponendum 2. Cum non omne obiectum sit sufficienter applicatum aut proportionatum potentiae intellectivae, ut cum illa possit immediate seipso ad producendam cognitionem concurrere, ideo habet virtutem seu Activam seu existentialem, ut producat, vel exigit ab Auctore naturae produci species impressas in intellectu, tantumquam vicarias obiecti, & quodammodo semen illius, quo mediante dicitur obiectum cum intellectu concurrere ad productionem cognitionis, quae vocatur species expressa.

139. Supponendum 3. Quemadmodum ad alios actus supernaturales tam intellectus quam Voluntas, qui eliciuntur à nobis in via, infunduntur habitus supernaturales, quibus elevatur & proportionatur potentia intentionalis ad huiusmodi actus eliciendos, ita in patria infunditur habitus supernaturalis seu comprincipium supernaturale ad producendam Visionem beatificam, vocaturque Lumen Gloriarum, de quo facilius videri possunt in Institutionibus meis. Controversia est, qualem sit officium Luminis Gloriarum.

140. Prima sententia docet, Lumen Gloriarum aliud non prestare respectu Visionis beatae, quam quod praestant species impressae respectu cognitionis naturalis, agendo videlicet vices obiecti, ex se inidonei ad concurrendum immediate in ratione obiecti, vel certe quod sit connaturalius, ut per species id praestet, licet forte possit etiam immediate concurrere praestare. Ita Vasquez, quem sequitur P. Esparza & Izquierdo.

141. Secunda sententia negat, Lumen Gloriarum fungi officio speciei impressae, & asserit, tenere se ex parte principij vitalis, hoc est, Intellectus, ex se improportionati, quem elevat tanquam comprincipium, ita ut complexo ex Intellectu & Luminis Gloriarum debeat concurrere obiectivus immediatus & specialis. Ita communis habet opinio cum tota schola Thomistica. Est tamen inter auctores huius sententiae aliqua dissensio. Plures enim negant quidem, defacto Deum videri per speciem impressam, existimant tamen esse possibilem aliquam qualitatem (vtrum species impressa vocanda sit, questio nominis est) quae licet non suppleret defectum obiecti, concurreret tamen loco obiecti, sicut Vicarius multa facit loco & nomine Episcopi, quae ipse Episcopus, si vellet, posset per seipsum praestare. Ita Suarez, Molina, Valentia, Card. de Lu-

go, Becanus, Herize, Fasolus, Hurtadus, Arriaga, Oviedo, Comptonus. Alij univrsim negant esse possibilem ejusmodi qualitatem. Ita omnes Thomistae. Item Arrubal, Salas, Granad. Tanner. Recupitus, Franc: de Lugo, Derkennis, Pallavic: Ant. Perex, de Quiros, Aldrete. De possibilitate huius qualitatis non lubet multum altercari; solum ergo inquirendum est, an Lumen Gloriarum exerceat officium speciei impressae, & hoc etiam breviter, cum sit questio fere philosophica, & habeat multum de modo loquendi, ut etiam notavit P. Antonius Perez p. 1. d. 2. c. 2. §. 8. n. 121. si quis tamen longiorem contentione desiderat, legat P. De Quiros.

§. I.

Luminis Gloriarum officium est, Proportionare Potentiam, species supponit proportionatam.

142. DICO 1. Lumen Gloriarum in hoc recedit à proprietate speciei impressae, quod species impressa praesupponat potentiam intellectivam proportionatam actui eliciendo, ita ut praesente obiecto exigit concursum illius sive immediatum, sive mediatum, hoc est, per speciem; Lumen Gloriarum verò potius supponit potentiam improportionatam, & ideo non exigentem concursum obiecti quantumvis praesentis, ac proinde elevat potentiam, & tribuit illi proportionem ac exigentiam concursus obiectivi. Probat. Defacto Deus est intimè praesens omni intellectui, potensque concurrere producendo lumen gloriarum, atqui nullus intellectus ex se praecise exigit productionem luminis gloriarum, & concursum Dei ad Visionem sui; neque enim est miraculum quod Deus in nostro intellectu defacto non producat lumen gloriarum, quin esset potius miraculum, si illud produceret: ergo signum est, quod noster intellectus non sit proportionatus ad Visionem Dei antecederet ad Lumen Gloriarum, sicut oculus est proportionatus ad recipiendas species obiecti praesentis: ergo officium luminis Gloriarum est sublimius, quia debet proportionare potentiam ex se improportionatam ad tam nobilem actum, qualis est Visio Dei.

143. Confirmatur. Quando eadem prorsus species incurrit in potentiam perfectiorem, elicit cum illa Visionem formaliter perfectiorem, v. g. eadem species cum oculo habente humorem crystallinum debite figuratum, & tunicam retinam in debita distantia dispositam, elicit perfectiorem visionem quam cum oculo minus recte figurato: atqui idem Lumen Gloriarum non producit cum intellectu perfectiorem Angelis perfectiorem formaliter visionem, quam cum intellectu imperfectiorem hominis, ut ex communi sententia inferius trademus: ergo lumen gloriarum non exercet officium speciei, quia non supponit potentiam proportionatam, sed potius tribuit hanc proportionem, sicut alij habitus supernaturales: & sicut Gratia sanctificans reddit hominem proportionatum ad amicitiam cum Deo, & character baptismalis ad alia sacramenta

tramenta recipienda. In hoc ergo sensu negari à nemine potest, quòd Lumen gloriæ se teneat ex parte potentia tanquam principium elevans, & non merè ex parte objecti.

§. II.

Potest Lumen Gloriæ intelligi receptum in Potentia, quin hoc ipso sit species impressa.

144. DICO. 2. Si Lumen Gloriæ dicatur esse ex se indifferens ad representanda diversa objecta secundaria, hoc est creaturas, in Deo, non erit species impressa, adeoque non hoc ipso quòd inhæreat Potentia, necessariò dicendum est esse speciem impressam. Conclusio est contra P. E. sparza, qui docet, non posse intelligi, intellectum intrinsecè elevari ad aliquam cognitionem, nisi illud per quod elevatur, habeat rationem speciei impressæ. Vnde etiam ultro faretur hic Author, quòd habitus Fidei, Prudentiæ, & quicumque intellectualis habitus infusus, sint species impressæ. Quæ, quantum ego videre in authoribus potui, est doctrina singularis; ad quam astruendam adigitur quodam principio, quod tradit in libello de Sacramentis, nempe quòd nulla potentia, nec efficiens nec materialis, possit elevari ad aliquem effectum supernaturalem, nisi possit naturaliter producere aut recipere effectum, qui inadæquatè contineat differentiam specificam illius effectus supernaturalis. Hoc posito fundamento (quod ego suo loco rejiciam) subsumit hoc modo: atqui intellectus quando elicit cognitionem naturalem, nihil in se recipit quo juretur in operando, præterquam speciem impressam: ergo etiam quando elicit cognitionem supernaturalem, nihil recipere potest, quo juretur ad illam producendam, præterquam speciem supernaturalem impressam: atqui recipit lumen Gloriæ: ergo lumen Gloriæ erit species impressa.

145. Hoc fundamentum, ut dixi, rejiciam in loco pluribus. Nunc obiter pauca notare placet, ob quæ illud displicet. Primò enim inconvenienter vocatur habitus fidei species impressa. Certum enim est, quòd ad eliciendos actus supernaturales fidei, ultra habitum infusum requirantur aliæ species sive naturales sive supernaturales (in quo est aliqua inter DD. dissensio) quibus tam Potentia intellectiva, quam habitus fidei ex se indifferens, determinetur ad hoc potius quam aliud objectum cognoscendum. Inconveniens autem est dicere, quòd species impressa opus habeat aliâ specie impressâ, ut possit fungi officio suo.

146. Secundò, ex hoc fundamento sequeretur, non dari habitus supernaturales in Voluntate ad actus ejusdem potentia. quia potentia volitiva non indiget vlllo alio comprincipio habituali ad suos actus naturales, sed solâ cognitione præviâ: non quidem speciebus impressis distinctis à speciebus intellectualibus, ut omnes fatentur. sed neque indiget habitu acquisito facilitante; nam vel hi habitus non dantur (ut ego quidem existimo) vel certè non sunt necessarij ad primos actus eliciendos. atqui habitus supernaturales elevent

etiam ad primum actum supernaturalem, ad quem tamen non faciunt experimentaliter: ergo fundamentum illud est falsum.

147. Probatur nunc Conclusio. Nulla species naturalis est ex se indifferens ad objecta diversa representanda: atqui, ut supponimus, Lumen Gloriæ habet hujusmodi indifferentiam: ergo in hoc prædicato deficit à natura speciei impressæ.

Confirmatur. Quando Potentia est indifferens ad cognoscendum vel hoc vel illud objectum, determinatio tribuitur objecto: atqui per illud quod est etiam indifferens, non fit determinatio: ergo per hoc non potest intelligi influere objectum, quia ratione rei indifferents nò potest intelligi objectum determinare potentiam: ergo nec per illam influit. Subsumo. atqui id per quod objectum non influit, non habet rationem speciei impressæ: ergo si lumen Gloriæ est indifferens, & determinatio fit immediatè ab objecto, lumen gloriæ non habet rationem speciei impressæ, sed potius dicendum est, quòd objectum immediatè, & non mediante specie influat.

§. III.

Lumen Gloriæ deficit à præcipuo prædicato speciei impressæ.

148. I. Actenus argumentati sumus ex hypothesi, quòd (ut habet communior sententia) Lumen Gloriæ sit indifferens ad hæc vel illa secundaria objecta in Deo videnda. Quia verò aliqui contrarium docent, in horum sententia est major ratio dubitandi, an Lumen Gloriæ fungatur officio speciei impressæ. Pro resolutione

149. Observandum est, duo munera præstari à speciebus impressis defacto existentibus: primum est, determinare potentiam ex se indifferentem, ut jam notatum est: Alterum est, concurrere loco objecti, ob defectum debitæ applicationis vel proportionis.

150. Primum munus censeo non esse præcipuum, propter quod natura instituerit species impressas. Ratio mea est, quia aliud est, speciem esse in se determinatam ad hæc objecta, & aliud, determinare potentiam, atque esse in hunc finem à Natura intentam. Ex illo priore non rectè inferitur posterius. Nam etiam si potentia esset determinata ad certum objectum, adhuc concursus objecti requireretur, nempe ut hic & nunc fieret cognitio: sicut, licet mas sit determinatus ad generandum hominem & non equum, requiritur tamen concursus femina: etiam determinate ad generandum hominem & non equum. In tali itaque hypothesi species impressa adhuc necessaria esset propter distantiam objecti, & esset determinata ad certum objectum, quamvis non determinaret potentiam: ergo quòd defacto determinet, provenit ex indifferentia Potentia. Hoc supposito, infero, præcipuum prædicatum magisque indubitatum speciei impressæ esse, ut suppleat defectum objecti, gerendo

CONTROVERSIA III.

*Utrum Intellectus perfectior cum aequali
Lumine Gloriam perfectiorem producat
Visionem.*

157. **N**on est quæstio de majore perfectione, quæ unice provenit ex eo, quod cognitio Angelica intrinsecè respiciat nobiliorem intellectum, hæc enim major perfectio quoad præsentem quæstionem est purè materialis & impertinens, quia non confert meliorem formaliter cognoscendi & representandi modum, sicut, licet Visio oculi humani procedat à meliore & perfectiore anima, non propterea est ejus representandi modus formaliter melior visionem lyncis, procedente ex anima imperfectiore. Certè hanc majorem perfectionem habet etiam cognitio Angelica naturalis & enigmatica quam habet de Deo, quæ tamen est incomparabiliter imperfectior in modo representandi quàm sit Visio beata hominis.

158. Quæritur ergo, an quemadmodum idem sigillum impressum auro & argento, non facit figuram elegantiorum in auro quàm in argento, licet sit materialiter perfectior, ob majorem perfectionem subjecti, ita etiam Visio beata elicit ab Angelo habente lumen gloriæ ut quatuor, non magis delectet seu beatificet, quàm Visio elicit ab homine habente itidem lumen ut quatuor.

159. Dicendum est, Visiones has futuras esse formaliter æquales, non obstante Intellectuum inæqualitate, si lumen gloriæ sit ejusdem rationis. Ita cum S. Thoma Theologi communiter, contra Scotistas, Molin, Herize, Ripaldam. Probari potest Conclusio. 1. à posteriori. Ex opposita sententia sequeretur, Angelum habentem æqualia merita, adeoque æqualem gratiam habitualement, & æquale lumen gloriæ, cum Angelo inferiore vel homine, fore tamen beatiorum, proveniente nimirum majore beatitudine ex nobilioris intellectus influxu: consequens reputatur ab omnibus absurdum, quia gradus beatitudinis mensuratur juxta merita cujusque 2. ad Cor. 9. *Qui parè seminatur, parè & metet.* & Tridentinum Concilium sess. 6. c. 16. & can. 32. tribuit augmentum gloriæ meritis. Ergo &c.

160. Respondet Molina, in eo casu Deum vel fortius elevaturum imperfectiorem intellectum, vel remissiùs, quàm naturaliter peteret, intellectum Angeli, & sic compensatum iri excessum intellectus Angelici, & omnia reductum iri ad æqualitatem.

Sed contra. Vel hæc major minorve confortatio fieret per augmentum luminis gloriæ, ejusve diminutionem, vel per extrinsecum concursum; neutrum dici potest: non primum; sequeretur enim, quod quantitas luminis non commensuraretur Gratiæ habituali, sed vel esset major in homine, vel minor in Angelo, quod dici non debet. Non secundum: quia defacto nunquam Deus

supplet defectum luminis, neque etiam denegat lumini existenti suum debitum concursum, quod tamen juxta responsum datam à P. Molina deberet omnino fieri.

Probatur Conclusio. 2. & à priori. Ad hoc ut major nobilitas intellectus Angelici cum æquali lumine conduceret ad clariorem & beatiorum visionem, necesse esset, ut ex natura sua haberet majorem proportionem ad videndum Deum, quàm habeat intellectus humanus: atqui non habet: Ergo &c. Major est adversariorum. Minor probatur. Angelus naturaliter tam parum potest videre Deum, quàm potest homo. ergo ex natura sua non habet majorem proportionem cum visione Dei quàm habet homo. Probatur Consequens. Tota enim proportio intellectus Angelici consistit in hoc, quod Angelus sit substantia intellectualis, & ideo capax denominationis provenientis à Visione, videlicet: *esse intelligentem*: & in elevatione hæc sola proportio attenditur: atqui etiam homo est substantia intellectualis, & non est excogitabilis ullus excessus beatitudinis in Angelo, cujus non sit capax homo, præcisè ex eo, quod sit substantia intellectualis: ergo non est minor proportio in homine, quàm in Angelo.

161. Confirmatur, & declaratur ampliùs, quâ ratione id, quo intellectus Angelicus excedit intellectum humanum, nihil omnino serviat ad producendam meliorem visionem cæteris paribus. Ille enim excessus consistit unice in hoc, quod Angelus possit Deum naturaliter cognoscere per medium seu anigma nobilius, nempe minùs materiale: atqui visio nihil habet enigmatica cognitionis, & propter hoc ipsum excedit vires naturæ Angelicæ: ergo excessus intellectus Angelici supra humanum, nihil facit ad producendam visionem magis beatificantem. Quemadmodum si aqua & oleum elevarentur in sacramentis ad producendam gratiam, oleum non produceret perfectiorem gratiam ex eo, quod naturaliter possit producere nobiliorem effectum, quod est exemplum Card. de Lugo.

162. Obijcies. Species naturales intellectuales elevantur ad actum fidei supernaturalem; atqui species meliores & clariores cum æquali habitu elevante generant clariorem actum fidei in homine docto, quàm species incultæ & confusæ in puero vel rustico: ergo eodem modo philosophandum est de intellectu nobiliore, elevato ab habitu æquali, quia tam species quàm intellectus sunt naturalia principia, quæ egent elevatione. Hoc argumento teritur P. Aldrete, censuit, admittendam esse aliam specialem extrinsecam elevationem, ultra elevationem intrinsecam quæ fit per habitum. Aliter tamen Respondeo, Negando consequentiam & paritatem. Nam actus fidei est enigmaticus tam in docto quàm in indocto; species autem naturales clariores habent ex se & independenter ab omni elevatione, majorem proportionem cum meliore actu enigmatico quantumvis supernaturali, quàm species incultæ & confusæ, sicut actus naturalis

naturalis quem beneficio earundem specierum elicit homo, habet similitudinem in modo representandi cum actu fidei supernaturali. Quando ergo species elewantur ad producendum actum supernaturalem, elewantur secundum totam suam proportionem, & non præcisè ut sunt species talis objecti, præscindendo ab obscuritate & claritate. ergo propter majorem claritatem elewantur ad clariorem & meliorem actum fidei ænigmaticum.

163. Declarat hoc Cardinalis de Lugo exemplo duorum calamorum, quorum unus sit altero politior; si Deus ambos elevarer ad produciendo characteres aureos supernaturales, ille calamus formaret elegantiores, qui esset politior, quia ex sua naturali figura habet majorem proportionem ad pulchriores characteres tam naturales quam supernaturales, quia hi essent inter se similes in figura.

CONTROVERSIA IV.

Utrum Diversitas Visionum proximè proveniat à diversitate luminis Gloriæ, vel potiùs à determinatione objecti.

164. Conveniunt Theologi 1. Intensionem luminis gloriæ commensurari intensionem Gratiæ habitualis, utpote quæ est radix & semen habituum supernaturalium.

165. Conveniunt 2. Intensionem Visionis (si tamen detur vera intensio in Visione beatifica, quæ constet distinctione graduum, quod meo iudicio rectius negatur à Derkennis & Esparza) etiam commensurari intensionem luminis gloriæ: Monet quidem Arriaga, hoc esse intelligendum: *Ceteris paribus*: fieri enim posse existimat, ut propter circumstantias extrinsecas necesse sit visionem esse remissiorem, quàm sit lumen: v. g. si ad aliquis Sancti statum pertineat videre multas creaturas, talis enim, ne excedat alium in sanctitate æqualem, debet remissiùs videre, quàm alter, cui est in intensione luminis æqualis. Mihi tamen hæc exceptio non placet. Nam aliunde quàm à variatione intensionis potest illorum beatitudo ad æqualitatem reduci, v. g. si alter videat cum majore prædicatorum discretione, vel videat pauciores quidem, sed perfectiores creaturas: vel denique si dicatur, creaturas existentes non videri in Deo tanquam in medio per ipsam Visionem beatificantem, sed per aliam annexam, quæ sit evidentia in ætèrante, & habeat pro motivo formali revelationem Dei evidenter cognitam, prout docet Card. Pallavicinus. 1. p. c. 31. n. 233. Ratio autem à priori est, quia Lumen & Intellectus eliciunt Visionem necessariò, & agunt quantum possunt, nec fatigantur multitudine objectorum, ita ut ab intensione impediuntur, prout contingit in cognitione abstractiva: ergo si in Visione dantur gradus Intensionis, tot gradus producentur, quot ex natura principij produci possunt, & quidem circa omnia quæ videntur.

166. Conveniunt 3. Aliquam saltem determinationem provenire à lumine gloriæ: quia major vel minor luminis intensio exigit magis minusve perfectam visionem, alioquin frustranea esset major intensio gratiæ & luminis, si non tribuerent majorem beatitudinem radicalem.

Dubium ergo superest, an lumen gloriæ quod est in S. Petro, ex: gr. sit ex intrinseco prædicato determinatum, ut producat Visionem de his determinatè objectis, cum hac determinatè claritate; verbo, ut videantur in Deo hæc & non aliæ creaturæ: vel potiùs, an sit ex se indifferens ad has æque ac alias, adeoque ejusdem prorsus rationis in omnibus beatis; sicut habitus Fidei est indifferens ad quamlibet & cujuscunque objecti revelationem, & habitus charitatis est indifferens ad has vel illas creaturas amandas propter Deum, sicque determinatio vltima proveniat à concursu objecti.

167. Cardinalis de Lugo in MS. cum Fasolo & quibusdam alijs, docet, à lumine gloriæ provenire vltimam determinationem. Alij tamen communius, Arrubal, Martinonius, Comptonius disp. 18. s. 5. n. 5. Quiros disp. 32. s. 2. n. 7. Derkennis c. 11. n. 126. Aldrete l. c. oppositum potiùs supponunt quàm probant; voluntque vltimam determinationem provenire ab objecto: Deo scilicet, liberè determinante ad videndas has potiùs quàm illas creaturas.

168. Hæc opinio, in quam magis propendeo, probari potest à paritate aliorum habituum, ut Fidei, Charitatis, aliorumque, qui in hoc differunt ab habitibus acquisitis, quod isti sint limitati ad objectum illorum actuum à quibus generantur; habitus autem infusi sint potiùs instar potentiarum vniuersalium & determinabilium ab objecto. atqui lumen gloriæ succedit Fidei, quæ evacuat in patria: ergo videtur parem vniuersalitatem habere. Confirmatur ex supra dictis. Quia lumen gloriæ non potest excludere concursum immediatum Dei, qui est objectum Visionis. atqui, quodcumque objecti immediatus concursus, quocunque titulo, est necessarius, tunc connaturalius est, ut vltima determinatio proveniat ab objecto: ergo idem dicendum erit de objecto Visionis Dei.

169. Obijcies. Visio quam beatus accipit ab initio, nunquam per totam æternitatem variatur: ergo si lumen gloriæ haberet virtutem ad visionem aliorum objectorum producendam, illa virtutis amplitudo esset per totam æternitatem otiosa: ergo cum non implicet lumen gloriæ ita determinatum ad hanc speciem visionem eliciendam, rectius dicitur defacto tale produci.

170. R. Cum adversarij fateantur esse possibile lumen gloriæ cum illa amplitudine & indifferentia virtutis, connaturalius est illud defacto produci, ut scilicet objecto reseruetur vltima determinatio, quæ connaturalius debetur objecto, quàm principio efficienti.

171. Quod autem illa amplitudo reddatur quoad alias posibles visiones otiosa, provenit ab extrinseco, quod non est inconueniens. Nam

eodem modo redditur otiosa omnipotentia Dei quoad alios mundos possibiles, vi præsentis decreti. Sicut ergo omnipotentia debebat antecederet ad decretum Dei esse amplissima, & tamen necessario restringenda, ita etiam debebat lumen gloriæ esse indifferens, tametsi à libero Dei concursu objectivo esset determinandum, & in æternum restringendum.

CONTROVERSIA V.

Utrum omnis Visio DEI discernat necessario omnia que sunt formaliter in DEO.

172. Certum est. 1. non discerni omnes respectus particulares ad singulas creaturas, formaliter ab invicem distinctos, supponendo prout nunc, quod in Deo existant huiusmodi formales respectus ad singulas creaturas, propter connexionem intrinsecam cum illis. Ratio dabitur infra, quia sic comprehenderetur saltem extensivè Deus. Huiusmodi respectus vocatur Attributa secundaria.

173. Primaria autem attributa Dei sunt, quæ ex suo formali conceptu sunt perfectiones simpliciter simplices, ac per consequens quacunque earum negatâ, tolleretur infinita perfectio Dei, absque eo, quod talis absentia posset refundi in defectum creaturarum. Huiusmodi sunt: Omnipotentia, Immensitas, Æternitas, &c. Secundaria attributa sunt quodammodo Partes Attributorum primariorum, quæ in tantum concipi possunt abesse in Deo, salvo conceptu infinitatis ejus, in quantum huiusmodi absentia conciperetur fundari in defectu creaturæ. v.g. in Deo non datur potentia faciendi chymaram, quæ absentia fundatur in implicantiâ chymaræ, cum qua stat conceptus omnipotentia, quia stat, Deum posse facere quicquid non involvit contradictionem.

174. Certum est. 2. quod omnes Beati videant omnia attributa primaria Dei, & quod vel vno non viso, non esset visio beatificans, hoc est, perfectè satians, & excludens anxietatem ac desiderium videndi aliquid ampliùs. Neque enim videretur Deus ut est ens infinite perfectum, sed ad summum attributum non visum deducere ex visis, quod ad beatitudinem non sufficit; nam defacto anxie desideramus videre illas perfectiones, quas per metaphysicas demonstrationes cognoscimus. Pari modo certum est, quod si vna ex Tribus Personis non videretur, non bearet huiusmodi visio; quia semper maneret anxietas videndi quis esset ille suus Amicus, qui secum omnes perfectiones simpliciter simplices communicaret: hæc enim est ipsa Trinitas: quare etiam si Divinæ Personæ non sint perfectiones simpliciter simplices, earum tamen Visio pertinet ad veram satisfactivam beatitudinem. His ex communi Theologorum iudicio suppositis,

175. Quæstio est, possitne per absolutam potentiam dari visio Dei non beatificans, quæ scilicet vnum attributum primarium ab alio, vel vna Per-

sona ab alia, vel essentia à Personis præscindatur, præcisione saltem formali, hoc est, ita ut vi talis visionis possit intellectus vnum attributum affirmare, ignorans vtrum identificetur cum altero, vel certè alterum non affirmare affirmatione intuitivâ.

176. Prima sententia affirmat. Ita Scotista, quibus accedunt ex nostris Salas, Card. de Lugo, Derkennis n. 49. Comptonius d. 19. s. 3. n. 7. & reipsâ P. de Quiros, etsi verbo tenus videri posset negare. Atriaga etiam eousque progressus est, ut admittat Visionem Dei tam confusam, ut ne quidem discernat Deum à creaturis, videndo rationem Entis, non discernendo an sit substantia, & sic de alijs gradibus communibus Deo & creaturis. Secunda negat. Ita plerique, cum tota Thomistarum schola. Suarez, Vasq. Mol. Arrub. Fasolus, Pallav. Esparza. *Itaque in Pharo scient: disp. 13. q. 11.*

177. DICO, repugnare Visionem Dei, quæ non sit beatificans, nec discernat omnia attributa Primaria & Personalia.

178. Omisâ probatione vulgari, desumptâ ex generali ratione Visionis, seu cognitionis intuitivæ, quasi de huius natura sit, discernere omnes formalitates identificatas in objecto, quæ argumentatio merito ab authoribus primæ sententiæ expeditur; quia manifestè nimium probat, ut patet in visione oculari, non discernente omnia prædicata identificata cum prædicato coloris, & quia inde inferretur, non videri ab vno beato plura attributa secundaria quàm ab alio; hæc inquam probatione rejectâ, sicut & illâ prætemissâ, quam aliqui faciunt ex Jo. 14. Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum: ubi Christus addit rationem: quia ego in Patre, & Pater in me est, scilicet per identitatem naturæ; ad quem locum non incommode responderet Derkennis, ex multorum Patrum interpretatione, ibi sermonem esse de Fide, non de Visione: his probationibus omisâ,

179. Probo Conclusionem primò à posteriori. Si enim ejusmodi imperfecta Visio Dei possibilis esset, pariter admittendum esset Meritum tam exigui valoris, & per consequens gradus gratiæ tam exigui & remissus, atque etiam lumen gloriæ, ut ei commensuraretur illa visio tanquam præmium & fructus adequatus & condignus. Sed hoc videtur absurdum. Ergo &c. sequela probatur. Talis enim visio esset ex natura sua æterna, non habens contrarium à quo destrueretur: deinde, cum esset actus supernaturalis, deberet radicari in gratia. Minor etiam probatur. Quilibet enim quantumvis remissâ gratia habitualis, ita constituit Amicum Dei, ut inferat reciprocum amorem, & mutuam communicationem bonorum ad satisfactionem. Concilium etiam Tridentinum sess. 6. can. 32. indefinitè pronuntiat, nos bonis operibus mereri vitam æternam.

180. Confirmatur 1. ex suprà dictis. Negatum est, inquam superius, posse ulli creaturæ debitam esse Visionem Dei; huius autem rationem reddunt

reddunt ipsi adversarij, quod si deberetur Visio, deberetur etiam amicitia Dei & gratia sanctificans, quod est impossibile. Subsumo. Atqui Visio imperfecta etiam nulli creaturae debetur, ergo ideo non debetur, quia si deberetur talis visio, deberetur etiam aliqua saltem imperfecta amicitia & gratia; ergo farentur adversarij, quod talis imperfecta visio etiam radicaretur in aliqua gratia habituali: ergo jam deberent admittere tam remissum gradum gratiae, cui tanquam fructus adaequatus responderet talis Visio imperfecta. Hoc autem esse falsum probatur. Talis imperfecta visio esset ex natura sua exclusiva visionis beatificantis in subiecto habente Jus ad visionem beatificantem: (omnis enim gradus gratiae tribuit hoc Jus) atqui hoc esset miraculum monstruosum, inferens statum violentum gratiae, incompenabile per aliud, (nihil enim est, per quod beatitudinis defectus compenari possit) adeoque depressivum potius quam promotivum naturae, qualia miracula implicare infra docebimus, ergo à primo ad ultimum impossibilis est ejusmodi Visio Dei imperfecta. Quod si dicas, talem imperfectam visionem non fore fructum adaequatum, sed ex natura sua velle esse conjunctam cum visione beatificante, iterum implicantia loqueris, dum talem visionem facis esse ex natura sua superfluum, & profus inastimabilem, ut consideranti liquet.

181. Confirmatur 2. Si est possibilis Visio Dei imperfecta non satiatiua, erit quoque possibilis visio Dei tam imperfecta, ut confundat Deum cum creatura, hoc est, intuitiva tantum secundum illa praedicata, quae Deo cum creatura sunt communia v.g. quod sit Spiritus &c. consequens autem est absurdum. Ergo &c. sequelam admittit Ariaga, in hoc laudandus, quod consequentiam doctrinae teneat, quamvis eam vocet P. Esparza ex terminis absurdam, etiam si nullā aliā ratione possit impugnari. Probatur tamen absurdam esse sequelam. Si enim est possibilis tam imperfecta visio, nulla amplius superest ratio negandi, eam defacto deberi Angelo: sicut inferiori Angelo debetur cognitio intuitiva superioris Angeli secundum illa praedicata, secundum quae non exceditur à superiore Angelo; quod cum à nemine concedatur, fatendum est, omnem Visionem Dei implicare, ex cuius possibilitate argueretur connaturale debitum, & possibilitas visionis confundentis Deum cum creatura. Hinc

182. Probat potest Conclusio quasi à priori. De conceptu entis omnium excogitabilius perfectissimus est, inhabitare lucem penitus inaccessibilem, nisi per favorem & gratiam; atqui omnis visio Dei quantumvis esset imperfecta, esset accessus ad lucem divinam, & quaedam possessio illius stabilis ac perpetua; ergo nulla visio Dei, quantumvis imperfecta, potest haberi nisi per gratiam & favorem: ergo non potest ulli creaturae secundum se esse debita. Probo jam hinc ulterius, non posse esse ullam quae non sit satiatiua. Nulla visio Dei potest haberi nisi per gratiam, ut jam dictum

est: ergo nulla est possibilis, nisi quae possit esse debita Amico. sed nulla visio Dei non satiatiua potest esse debita Amico: de ratione enim Entis perfectissimi est, vel non esse amicum, vel esse amicum perfectum, saltem radicaliter & habitualiter: atqui non esset amicus perfectus, si negaret visionem satiatiuam; ergo nulla Visio Dei potest haberi, quae non sit satiatiua. Minor patet. Qui enim habet bona satiatiua, & illa alteri non communicat, hoc ipso non colit cum illo amicitiam perfectam, de cuius conceptu est, habere bona communia.

183. Probatur Conclusio iterum, ostendendo probabilem repugnantiam visionis Dei, quae videatur vnum Dei attributum v.g. Omnipotentia, non visā v.g. omni scientiā. Repugnat videri vnum attributum divinum quā divinum, hoc est, in ratione *Infiniti*, quia videantur etiam cetera: ergo repugnat Visio de qua disputamus. Declaratur antecedens. Infinitas divinorum attributorum non nisi ex duplici capite desumi & cognosci potest. Primum quidem, ex ordine ad infinitos terminos quos respicit: hoc modo fatendum est non videri à beatis Omnipotentiam, quia non vident in Deo omnes terminos possibiles illius. Secundum ex identitate cum omni perfectione simpliciter simplici: atqui hac identitas secundum adversarios non videretur, si vnum attributum videretur altero non viso: videretur quidem identice, sed non formaliter, siue ut clarior dicam, non videretur eo modo, quo defacto videtur à beatis: ergo non videretur in ratione *infiniti*, ergo visio attributi divini in ratione *infiniti*, debet esse visio omnium attributorum constituentium Deum in ratione entis *infiniti*, & plenè felicitantis ac satiantis. In hoc sensu verum est quod docet Suarez, Derkenius, & plures alij, quod vnum attributum divinum includatur formaliter in ceteris, non utique in ordine ad cognitionem abstractivam, & ænigmaticam, sed intuitivam.

184. Confirmatur. Est contra perfectionem Boni *infiniti* cogniti & possessi, quā talis, posse contemni & finito postponi: atqui visio de qua disputamus, esset possessio boni *infiniti* quā talis: ergo non posset stare cum contemptu Dei: e contra etiam posset stare cum contemptu Dei: ergo repugnat. Probatur hoc ultimum antecedens. Talis visio posset stare cum peccato mortali: ideo enim visio beans non potest stare cum peccato, quia necessitat ad amorem Dei: ideo autem necessitat, quia satiat: ergo visio non satians non necessitat ad amorem: ergo posset conjungi cum peccato mortali. ergo cum contemptu Dei.

CONTROVERSIA VI.

Utrum creatura videantur in DEO tantumquam in medio cognito.

185. Alijs teminis quaestio proponi solet, Utrum creatura videantur in Deo (vel ut PP. loquuntur,

quantur, in Verbo) formaliter, vel tantum causaliter. Sensus est, an in Deo detur formaliter aliquis respectus transcendentalis ad quamvis creaturam in particulari, in quo respectu tanquam in medio reluceat ipsum esse creaturæ tanquam terminus illius respectus, ita ut Visio directè feratur in Deum, oblique & indirectè in creaturam. Quando autem PP. dicunt creaturas videri in Verbo, nolunt dicere, quòd Verbum sit specialiter illud medium in quo videntur creaturæ; sed ut in similibus solent, Verbo appropriant opera divinæ sapientiæ, quamvis sint toti Trinitati communia.

186. Jam verò causaliter dicitur vnum in alio cognosci, quando cognitio directà alicujus objecti est (quomodocunque) causā, ut resultet alia cognitio directà alterius objecti, absque eo, quòd illud alterum objectum habeat respectum intrinsecum ad hoc. Si ergo Deus alicui beato manifestaret aliquod objectum creatum, sive supplendo concursum objectivum illius creaturæ, sive revelando illi existentiam talis creaturæ, cum evidentia revelationis divinæ, diceretur beatus cognoscere talem creaturam in Deo causaliter, non formaliter.

187. Prima sententia est, non posse creaturas videri in Deo formaliter, sed tantum causaliter. Vasquez cum suis affectis, Hackero, Becano, Gaspar. Hurt. Turriano. Secunda affirmat, & est longè communior, post S. Thomam. q. 12. a. 8. 9. 10. & q. 58. ar. 6. & totam ejus scholam.

188. Probatur. 1. Autoritate S. Dionysii, qui de divinis nomin. disertè tradit, ipsum Deum cognoscere creaturas in se ut in causā: ergo etiam à beatis possunt in Deo videri creaturæ. Verba illius sunt: *Ipsa seipsam omnium causā noscens divina mens, nullo prorsus modo ea quæ à se profecta sunt, & quorum causā est, ignorabit. Si enim causā una Deus rebus omnibus statim largitur, eadem etiam causā una omnia, ut à se profecta, & in se ante constantia cognosceret.* Quibus verbis clarè docet, creaturas etiam quoad statum possibilitatis in Deo tanquam causā cognosci: quoad statum verò existentiae licet non possint videri in Omnipotentia, utpote indifferente, videntur tamen in Decreto Dei, quod etiam habet rationem causā. Quare per hoc quòd S. Dionysius loquatur etiam de creaturis existentibus, non enervatur hic textus, prout existimat P. Aldrete. *disf. 17. n. 4.*

189. Probatur. 2. Autoritate S. Augustini. circa quem advertendum, eum in 1. cap. Gen. modo prorsus singulari, & deinceps non probato, exposuisse, quomodo Deus in creatione mundi sex dies insumpserit, & quomodo in illis sex diebus factum sit mane & vespere: exponit, inquam, non quasi revera sex dies seu revolutiones cœli intercessissent, sed per diversas cognitiones Angelorum beatorum, secundum sex ordines creaturarum à Moysè recensitarum. Sit, ergo, inquit, in cognitione spirituum dies primus, in cognitione firmamenti secundus, in cognitione discretionis terræ ac maris tertius, in cognitione solis ac lune & stellarum quartus, in cogni-

tione reptilium ac volatiliū quintus, in cognitione iumentorum & ferarum, vel ipsius hominis sextus. Porro in isto ordine cognitionum tanquam sex diebus, explicavit mane & vespere per duplicem cognitionem Angelorum, quarum una cognoscunt directè Deum, altera verò directè creaturas existentes; & priorem vocat *Matutinam*, posteriorem verò *Vespertinam*. Deinde explicans has duas cognitiones sæpius repetit, per matutinam cognosci creaturas in Deo, ut in Idæa & arte, per Vespertinam cognosci creaturas in seipsis. Denique semper inculcat, creaturas melius videri per visionem matutinam, quàm per Vespertinam. Ad hunc locum ita respondet Vasquez, ut vim inferat verbis, & illis planè contradicat.

190. Scio, S. Augustinum alibi lib. 4. de Gen. addit. c. 32. dicere, cognitionem Vespertinam, hoc est, creaturarum in seipsis, fuisse necessariam ad discernendam creaturam à creatore: sed est intelligendus de discretionem creaturæ à creatore in ratione cognoscibilis, nempe ut sciret Angelus, creaturam in se & directè non esse tam perfectè cognoscibilem atque est in Deo. quæ imperfectio creaturæ deprehenditur ab Angelo experimentaliter per cognitionem directam creaturæ.

191. Aliqui ut Franc. de Lugo & Quiros, pro se etiam afferunt Concilium Senonense, decreto. 13. ubi dicit, *Beatis pervium esse Divinitatis speculum, in quo, quidquid illorum interfit, illucescat.* Cæterum hinc nihil solidè probatur. Communior enim sententia negat beatos videre Visione beatā, & in Deo, quæ successu temporis cognoscunt, & tamen etiam de his loquitur Concilium. Dixi, communior esse sententiam. Qui enim tenent opinionem, quòd Visio beata sit fluens (quæ mihi semper placuit, & nunc video supponi à P. Izquierdo *disf. 20. q. 4. prop. 8. n. 65.*) posset cum eodem auctore defendere oppositum. Sed sanè ad Concilium non pertinebat hæc definire aut supponere. Accedit, quòd secundum vera principia optica, objecta quatenus videntur in speculo, non videntur tanquam in medio habente respectum ad objectum visum, sed videntur immediatè (& hoc sensu directè) quamvis per species reflexas à speculo ex angulo incidentiæ aequali angulo reflexionis: sicut ergo speculum reflectit species, ita Deus supplendo concursum objectorum fungitur aliquo modo officio speculi.

192. Probatur nunc Conclusio ratione, ostendendo, non posse in Deo negari omnem respectum transcendentalem ad creaturas. Si Deus non haberet intrinsecam connexionem cum singulis creaturis in particulari, sequitur, hanc denominationem: *Cognoscere*, quòd Leo non involvat contradictionem, distinguatur ab equo, sit rugibilis &c. non esse Deo adæquatè intrinsecam, adeoque scientiam Leonis ut possibilis, & discernentem Leonem ab equo, esse formam nec adæquatè vitalem, nec adæquatè Deo intrinsecam, sed partim intrinsecam partim extrinsecam, compositam scilicet ex entitate Dei, & entitate Leonis, quoad statum ob-

tum objectivum, seu quoad possibilitatem illius intrinsecam objectivam, seu Logicam, ut vocari solet. consequens est absurdum: ergo Deus saltem quoad suam scientiam habet intrinsecam connexionem cum creaturis, non quidem quoad coëxistentiam, sed quoad illum statum objectivum quem adversarij admittunt. Sequelam concedunt adversarij, & facile demonstratur. docent enim adversarij, quod etiam si fingamus implicare Leonem, non propterea Deus esset alius quam qui est defacto; atqui in illa hypothesei Deus non haberet hanc denominationem: *cognoscere Leonem non implicare*: talis enim cognitio, utpote tunc falsa, Deo convenire non posset: ergo in illa hypothesei esset ablata pars constitutiva huius denominationis. sed nihil esset ablatum præterquam possibilitas intrinseca Leonis, omnibus ex parte Dei remanentibus: ergo hæc possibilitas esset pars constitutiva illius cognitionis; sed hæc possibilitas, ut supponunt adversarij, est quid extra Deum: ergo illa cognitio esset partim aliquid extra Deum. Brevius. Dicunt adversarij: Implicante Leone, nihil implicaret in Deo: atqui implicante Leone non daretur Scientia hæc: *Leo est possibilis*: ergo hæc scientia non est adæquatè in Deo.

193. Minorem verò esse absurdum, probat P. Aldrete, fundando se in doctrina Recentioribus admodum familiari, quod nempe nullus datur huiusmodi status objectivus, aut possibilitas intrinseca, sed sola extrinseca, nempe Omnipotentia Dei. Ego tamen ab hoc abstinco, cum sit questio philosophica, neque ad præsens intentum villo modo necessaria, admittentibus illum statum objectivum ante hac omnibus nostræ sententiæ patronis; & licet illi RR. speciosis argumentis moveantur, non desunt tamen etiam hoc tempore, quibus illa fallacia videntur, inter quos & ego sum. *videatur P. Izquierdo in Pharo scient. disp. 10. & 11.*

194. Aliter ergo probo, absurdum esse, quod scientia quam Deus habet de Leone: *quod sit possibilis, quod distinguatur ab equo, &c.* non sit Deo adæquatè intrinseca. Scire, est vitaliter attingere, & scientia est imago intentionalis & vitalis objecti, adeoque est vita in actu secundo. sed de conceptu vitæ in actu secundo est, esse intrinsecam cognoscenti, cum debeat vitaliter & experimentaliter afficere (seclusis imperfectionibus) & consistit in indivisibili, ergo absurdum est dicere, scientiam compleri per ipsum statum objecti extrinseci.

195. Responder Vasquez, non esse absurdum admittere in Deo huiusmodi denominationem vitalem partim extrinsecam, esto sit nobis imperceptibilis, cum defacto admittenda sit in Actibus liberis Dei.

Sed contra 1. Nam hæc ipsa argumenta cogunt ad asserendum, decreta libera Dei, esse Deo adæquatè intrinseca, ut infra dicemus.

Contra 2. Quia si est vrgentissima ratio hoc admittendi in actibus liberis Dei ob Dei immutabilitatem, non est imperceptibilis difficultas ex-

tendenda ad actus Dei necessarios, vbi non vrget eadem ratio, vel alia similis, qualis in præfenti nulla vrget.

196. Concesso ordine intrinseco scientiæ divinæ ad creaturas in particulari, concedendus etiam est similis ordo in ipsa Omnipotentia. Ratio est, quia si ille prior ordo absolvitur ab omni imperfectione dependentiæ, eò quod talis connectio non sit propriè dicta dependentia aut indigentia, posterior quoque absolvendus erit. Ratio vltior est, quia perfectius est, habere adæquatè intrinsecam potentiam absolutam aliquid faciendi, quam habere tantummodo quasi inchoatam, & conditionatam, & opus esse alterius adminiculo.

197. P. Bernardus Aldrete, *disp. 6. s. 2. n. 8.* hanc virtutem conditionatam exagitat hoc modo. Si in Deo esset tantum conditionata potentia faciendi hominem, si is non repugnet, erit etiam conditionata potentia faciendi hircocervum, si is non repugnet: sequelam concedunt adversarij, & quidem consequenter; admittunt enim, factâ hypothesei quod homo implicaret, adhuc esset in Deo eadem potentia faciendi hominem, casu quo non repugnaret: atqui tunc esset potentia conditionata faciendi aliquid implicans: ergo etiam defacto habebit potentiam faciendi hircocervum, non obstante ejus implicantiâ. Concessâ sequelâ sic vrget. Hæc potentia conditionata faciendi hircocervum, non minus est chymærica, quam virtus producendi alium filium divinum, sub conditione quod non repugnet, aut potestas mentien- di, supposito quod esset honestum, & non amplectendi virtutem, sub conditione quod esset mala: vel facultas annihilandi suum Filium, sub conditione quod non repugnet talis annihilatio, sive potestas producendi plures Deos, sub conditione quod non repugnet, producendi actus liberos realiter distinctos &c: quæ omnia absurdissima sunt, & adversarij indigna.

198. Verum non difficulter ad hæc terricula lamenta responderent (meo quidem iudicio) adversarij, negando paritatem. Si enim res attentius consideretur (in qua tamen declaranda non est operæ pretium immorari) in his omnibus exemplis, si dicatur alligari possibilitatem Dei Filio vnico & indestruibili habenti identificatam naturam divinam, item negationi plurium Deorum, voluntati necessariæ nunquam fallendi, amandi virtutem, &c. non alligatur possibilitas Dei alicui à Deo realiter distincto, & includenti essentialiter imperfectionem, sicut in nostra sententia alligatur ejus possibilitas possibilitati hominis, & impossibilitati hircocervi, si dicatur Deo esse intrinseca potentia absoluta faciendi hominem, & absoluta impotentia faciendi hircocervum.

199. Aliud argumentum excogitavit P. Antonius Perez *disp. 2. c. 2. n. 94. & 95.* quo existimat demonstrari immediatam connexionem Dei cum quovis ente, immò cujusvis entis cum quovis alio possibili; est autem hoc. Implicante muscâ implicaret Deus: ergo Deus habet intrinsecam con-

E

nexionem

nexionem cum musca possibili. Probatur antecedens. Implicante muscā darentur contradictoria, nempe existeret musca, & negatio muscæ: sed his existentibus verificarentur de Deo duo contradictoria: ergo implicante muscā implicaret Deus. Minor probatur. Existente simul muscā & negatione muscæ, Deus coexisteret muscæ & negationi muscæ: sed hoc modo verificarentur de Deo contradictoria. Minor probatur. Coexistere negationi muscæ formaliter nihil aliud est, quàm existeret & non coexistere muscæ. sed ex concessis Deus coexisteret muscæ & negationi muscæ: ergo Deus coexisteret muscæ & non coexisteret muscæ: sed coexistere & non coexistere eidem, sunt contradictoria: ergo à primo ad ultimum implicante muscā verificarentur de Deo contradictoria. Vltius cum argumentum hoc etiam applicari possit cuius creaturæ respectu cujuscunque alterius, ideo inter singulas & omnes admittenda erit hujusmodi connexio possibilitatis.

Hæc doctrina tanquam nova & singularis fuit à pluribus impugnata in Hispania, vt colligere licet ex Oviedo. *Contr. 10. Met. p. 4. n. 21.*

200. Argumentum factum est subtile sophisma, pro cuius solutione distinguendum est inter hæc duo, quæ in argumento confunduntur. Primum. *Illud est cum altero quoad esse possibile connexum, de quo existente verificarentur contradictoria, si alterum implicaret.* Alterum. *Illud est connexum cum altero quoad esse possibile, de quo existente verificarentur contradictoria, si alterum existeret & implicaret.* Prior propositio est vera, altera falsa, quod ostendo. Quando in hypothese ponimus implicare muscam, non hoc ipso ponimus existeret muscam, & existeret contradictoria: sicut ex eo quod defacto chymara repugnet, non propterea defacto existunt contradictoria: quare, ad hoc vt existerent contradictoria, addenda esset secunda hypothesis impossibilis, nempe quod musca, (quæ per primam hypothesein ponebatur implicare) existeret: hinc autem probatur falsitas secundæ propositionis. Si Chymara, quæ defacto implicat, existeret, procul dubio existerent contradictoria, & utrique contradictoriorum coexisteret Deus, & per consequens (prout inferit P. Antonius Perez) Deus existeret, & non existeret: neque tamen Deus defacto repugnat, nec defacto coexistit contradictorijs: ergo pari modo, si ponatur implicare musca, & deinde per secundam hypothesein ponatur existeret, adeoque existeret contradictoria, sequitur quidem vigore hujus secundæ hypothesis Deum coexistere contradictorijs, sed non propterea sequitur Deum implicaturum præcisè vi prioris hypothesis, si musca implicaret. atqui vi hujus solius hypothesis deberet sequi Deum implicare implicante muscā, etiam si non fingatur musca existeret, ad hoc vt Deus haberet connexionem cum musca possibili: argumentum autem Perezij superaddit secundam hypothesein: ergo non concludit. Itaque

In forma respondetur ad argumentum, negando antecedens. ad probationem negatur mi-

nor. Non enim præcisè ex hypothese quod implicaret musca, existerent contradictoria, sed, si musca implicaret, & simul existeret. Quod si jam in minore propositione addatur secunda hypothesis, est quidem propositio vera, sed syllogismus habet quatuor terminos.

201. Imò, secunda hypothesis est inepta ad syllogizandum: facta enim hypothese existentie contradictoriorum, tollitur fundamentum omnis formæ syllogisticæ, vt in rem præsentem optime observat Card. Pallavicinus c. 17. n. 153. quæ fundatur vnicè in hoc, quod non existant contradictoria. Possent argumento alie responsiones adhiberi, sed hæc sufficiat in re philosophicâ.

202. Contra Conclusionem obijcitur. 1. Si Deus modo dicto connecteretur cum creaturis, sequeretur Deum non fore sibi sufficientem ac nullius indigentem; consequens est contra Scripturam & PP. Ergo &c. Sequelam probat P. Izquierdo. Nam, inquit, quæ major indigentia possibilitatis creaturarum, quàm non posse existeret sine illa? aut quomodo sibi satis est, qui prorsus periret, si musca impossibilis redderetur? egregia profectò indepentia divinitatis ab omnibus, quæ ipsa non sunt, vt nequeat divinitas existeret in rerum natura, si Musca desinat esse possibilis? Respondemus, connexionem intrinsecam Dei cum creaturis nec esse dependentiam, nec indigentiam, in eo sensu, quo indigentia sonat imperfectionem. Ratio est, quia vt probavimus, illa connexio est potius perfectio, quia tribuit Deo absolute & simpliciter, posse facere muscam, quod ex suo conceptu est perfectius, quàm, ex se tantum conditionatè id posse: sicut est perfectius, posse movere se absolute; quàm, posse solum si nemo resistat. Ex eodem capite reddenda est ratio, cur scientia muscæ possibilis debeat Deo esse intrinseca adæquatè, quia perfectius est vivere vitâ intentionali, quàm non vivere, vel quàm vivere solum conditionatè, si musca sit possibilis: sicut est perfectius, posse absolute intueri secreta cordium, quàm solum id posse conditionatè, si alter consentiat.

203. Ad auctoritates Scripturæ & PP, asserentium Deum nullius esse indigum, responderetur, eos locutos esse de indigentia, quæ tam doctis quàm indoctis est vera indigentia, nempe indigentia rei existentis ad existentiam sui: hanc enim solam, & non connexionem cum creaturis excludere voluisse, tam est manifestum ex fine & intentione loquentium, vt nemo prudens dubitare possit, scopus enim fuit ostendere, quod Deus omnia liberè fecerit in tempore, æquè felix futurus, si nihil produxisset.

204. Obijcit P. Izquierdo 2. Ea perfectio est concedenda Deo, quæ major alia nequeat excogitari: sed major est perfectio omnimoda independentia ac sufficientia in proprio esse, quàm dependentia ab esse alieno, seu actuali seu possibili: ergo &c. 2. Negando suppositum minoris, quod connexio cum creaturis possibilibus sit dependentia villo modo. Nos ergo illi majori propositioni hanc mi-

hanc minorem subijcimus. Atqui est major perfectio, habere potentiam absolutam facendi muscam (quæ sine intrinseca connexion haberi non potest,) quam habere tantum conditionatam. Ergo hæc Deo tribuenda est.

209. Viget tamen. *Connetti cum existentia creaturarum eo modo quo per nos connectitur cum possibilibus, esset imperfectio: ergo etiam connecti cum possibilibus, quid enim refert, quod creaturæ sint possibiles vel existentes, quandoquidem utroque modo sunt aliud à Deo? Nisi tantum vir hæc proponeret, essent omittenda.*

206. R. Ineptam esse hypothesin antecedentis. *connexio enim cum creaturis existentibus arguens imperfectiorem in Deo, deberet esse dependentia Dei à creaturis eo modo quo defacto creaturæ pendent à Deo. posita tali dependentia, hoc ipso creaturæ non penderent à Deo, quia non potest dari mutua dependentia quoad primum esse. Connexio Dei cum creaturis possibilibus stat cum eandem dependentia in existendo à Deo, & non sequitur mutua dependentia: vides ergo, quod male fingatur connecti Deus cum creaturis existentibus, prout connectitur à nobis cum possibilibus.*

207. Disputat P. Izquierdo deinceps contra quosdam modernos (illi sunt Romani) qui ad ejus argumenta expeditius se existimant respondere, supponendo illud suum solenne principium, quod Deus sit omnium possibilium formalis possibilitas, & omnium impossibilium impossibilitas, non admittentes ullam possibilitatem intrinsecam Logicam seu objectivam; quo supposito dicunt, Deum ideo non pendere à possibilitate creaturarum, quia hoc aliud non esset, quam Deum pendere à seipso, cum ipse sit possibilitas omnis. Quomodo hos vigeat P. Izquierdo, videri potest apud ipsum. ego breviter

208. Quæro ex istis, nunquid omnipotentia Dei respicit creaturam, & hæc est terminus illius respectus, in quo tanquam in medio cognoscitur? nunquid hic terminus (explica illum ut volueris) est subiectum denominationis quam accipit ab omnipotentia, quando denominatur per te possibilis? nunquid est de necessitate Omnipotentia, tribuere hanc denominationem? nunquid ad hanc denominationem ille terminus est necessarius nihil horum negari potest. Ecce! de hoc termino, de hac necessitate procedunt argumenta adversariorum, qui putant hanc esse indigentiam illius termini, siue nolis siue velis illum terminum vocare *possibilitatem intrinsecam*; quam quidem ego malo admittere, quam cum quibusdam inde ad nos translatis, concedere hanc propositionem: *Homo est formaliter homo per aliquid quod nec formaliter nec realiter est homo*: ad quam concedendam adacti sunt ex eo, quod docuissent, Essentiam divinam esse formale verificativum hujus propositionis, *Homo est Homo*. Ad alia argumenta P. Izquierdo partim responsum jam est, partim respondebitur infra, quando agemus de Comprehensione Dei.

209. Pro Coronide hujus controversia, placeat referre novam viam defendendi, quod creaturæ videantur in Deo formaliter, absque eo quod admittenda sit in attributis divinis, prout sunt perfectiones simpliciter simplices, vlla talis connexio cum creaturis possibilibus, ut implicante muscâ implicaret hic Deus.

210. Posset ergo quis dicere, esse quidem in Deo ordinem intrinsecum ad creaturas in particulari, & quidem ordinem necessarium, & realiter indefectibilem, sed tamen virtualiter intrinsecè distinctum ab ipsa Entitate Dei, sicut infra dicemus, actus liberos Dei ab essentia divina distingui, cum hoc tamen discrimine, quod actus liberi Dei, in quantum sunt virtualiter distincti, & habent præcisam rationem terminationis, ut sic inquam potuissent defacto non existere, sed existere actus oppositus; at verò terminatio ad possibilitatem muscæ, non potuisset etiam hoc sensu defacto abesse à Deo, secundum suas perfectiones simpliciter simplices spectato, quia non potest musca non esse possibilis, sed tamen quæ sub hypothesi impossibili, si musca implicaret, à Deo abesset, & ejus loco esset alia formalitas seu virtualitas, nempe terminatio ad muscam impossibilem. In hac ergo formalitate videri posset musca possibilis, ob ejus relationem ad muscam, absque eo quod Scientia Dei, quatenus est Perfectio simpliciter simplex, haberet ullam etiam improprie dictam dependentiam à possibilitate muscæ.

211. Hæc mihi videtur planè mens esse P. Izquierdo, si varia ejus loca inter se conferantur *disp. 20. q. 4. prop. 9. & 10. junctis illis quæ prius docuerat totâ disp. 4. præsertim prop. 2. n. 40. circa medium*. Verum nobis hic modus philosophandi non placet. 1. Quia, ut vidimus, nulla est imperfectio, tribuere attributis divinis connexionem illam quam hæcenus defendimus. Si enim talis connexio esset imperfectio, non posset, ne quidem in vlla formalitate virtualiter à Deo secundum entitatem suam distincta reperiri: nam licet hujusmodi terminationes non sint perfectiones simpliciter simplices, quia non sunt meliores ipsæ quam non ipsæ, sunt tamen perfectiones simpliciter hoc sensu, quod nullam includant imperfectionem.

212. Secundò, quia supra demonstratum est, in Deo non posse admitti distinctionem virtuales inter duo prædicata, quæ non distinguantur realiter in tertio. Atqui formalitates modò indicatæ v. g. Scientia de musca possibili, hoc ipso quia essent necessaria, non distinguerentur ab essentia divina in tertio, quia essentia divina non solum non identificatur, sed nec potest identificari cum scientia opposita, de impossibilitate muscæ: ergo non possunt hujusmodi terminationes virtualiter distinctæ admitti. Neque dicas, quod pro casu implicantiæ muscæ, posset essentia divina identificari cum terminatione opposita. 2. Potentia ad casum impossibilem, non magis est potentia, quam impotentia, & ideo non est tribuenda Essentiæ divinæ.

CONTROVERSIA VII.

Quenam sit ratio, cur DEVS sit incomprehensibilis à Creatura.

§. I.

Quid nomine Comprehensionis hoc loco intelligendum sit.

213. Quando in presenti puncto investigatur ratio, cur DEVS à creatura comprehendi non possit, non est accipienda Comprehensio in illo rigore & perfectione, ut sit cognitio adequans objectum, ita ut sit proportio inter cognoscentem & cognitum quoad perfectionem scibilitatis: seu ut cognoscatur, quantum meretur cognosci ex intrinseca perfectione; quam proportionem ajunt tandem in eo consistere, quod cognoscens non sit minoris perfectionis quam objectum cognitum, seu, ut loquitur Arriaga, hic n. 6. Cognitio comprehensiva debeat oriri à principio æquè perfectò ac est ipsum objectum. ita accipiunt Arrubal, Herize, Ruiz, Oviedo, Arriaga. Ratio est, quia hoc sensu accipiendo Comprehensionem, tollitur è medio omnis difficultas: sic enim tam evidens est DEVM non posse comprehendi, quam evidens est, Creaturam non esse DEVM.

Ut ergo quæstio locum habeat, accipienda est Comprehensio in sensu quo eam usurpavit ac definiit S. Augustinus Epist. 112. & est communiter recepta: Quando scilicet objectum ita videtur, ut nihil ejus lateat videntem, hoc est, omnia quæ tam formaliter quam eminenter in illo continentur, vocaturque Comprehensio extensiva.

214. Respondet Arriaga, S. Augustinum omnibus esse interpretandum, nam etiam Thomistæ dicunt, non sufficere ad comprehensionem cognoscere omnia quæ sunt in objecto formaliter vel eminenter per cognitionem probabilem. Sed quæso, quid hoc ad rem nostram, & ad S. Augustinum? Nunquid S. P. ad Comprehensionem requirit Visionem? an cognitio probabilis est visio? audiamus verba S. Patris distinguentis universaliter Visionem à Comprehensione c. 8. Aliud est, inquit, videre, aliud est totum videndo comprehendere; quandoquidem id videtur, quod præsens utique sentitur, totum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur, ut nihil ejus lateat videntem. Et alibi, Sermon 38. de verbis Domini c. 3. probat oculum non comprehendere aliquod corpus, ex eo quod non totum aspiciat: cuius, inquit, hominis faciem vides, dorsum non vides eo tempore quo faciem vides, & quando dorsum vides, eo tempore faciem non vides: non sic ergo vides, ut comprehendas. Quid hic, obsecro, est Thomistis interpretandum?

215. S. Epiphanius hæresi 70. explicans, quomodo verum sit, DEVM videri, & non comprehendi, sic loquitur. Scpe in summitate montis stantes videmus ipsum mare, & si dicamus, nos videri mare, non mentimur: si vero quis contradicat, ac dicat: non vidisti: & ipse non mentitur: ubi enim penetrat latitu-

dinem, ubi longitudinem, ubi profunditatem &c. Ecce! hoc solum desiderat ad Comprehensionem, omnia videre, quæ sunt in objecto.

216. S. Thomas q. 12. a. 7. tractans quæstionem, an DEVS possit comprehendi, idque negans, in C. sic loquitur. In tantum enim intellectus creatus Divinæ Essentiam perfectius vel minus perfecte cognoscit, in quantum majore vel minore lumine gloriæ perfunditur. Cum igitur lumen gloriæ creatum in quocunque intellectu creato receptum, non possit esse infinitum, impossibile est, quod aliquis intellectus creatus DEVM infinite cognoscat. Ecce! S. Thomas desumit Incomprehensibilitatem præcisè ex finitate luminis gloriæ, & non ex defectu substantiali inæqualitatis in perfectione cum Deo.

217. Clariùs adhuc loquitur ar. 8. in C. dicens. Nullus intellectus creatus totaliter DEVM comprehendere potest, ut ostensum est: ergo nullus intellectus creatus videndo DEVM potest cognoscere omnia quæ DEUS facit, aut potest facere. hoc enim esset comprehendere eius virtutem: eandem doctrinam repetit 3. p. q. 10. a. 2. negans, animam Christi cognoscere in verbo omnia possibilia. Quia, inquit, hoc esset comprehendere omnia quæ DEUS potest facere, quod esset comprehendere divinam virtutem, & per consequens divinam essentiam. Priùs autem dixerat, Christum vidisse omnia, quæ vel aliquando existerunt, vel existura sunt; & hoc sensu esse intelligendos sanctos Patres, quando dicunt, Christum omnia scire. Reliquum est, ut deinceps repugnantiam huius extensivæ comprehensionis rationibus comprobemus.

§. II.

Incomprehensibilitas Dei Rationibus probatur.

218. PRIMA ratio est D. Thomæ q. 12. a. 7. unumquodque tantam habet cognoscibilitatem, quantam habet perfectionem: sed DEUS est perfectionis infinitæ: ergo competit illi cognoscibilitas infinita: atqui nullus intellectus creatus potest DEVM cognoscere infinite: ergo non potest adequare eius cognoscibilitatem. Minor probatur. In tantum potest intellectus creatus intuitivè cognoscere DEVM, in quantum est præditus lumine gloriæ: sed non potest esse præditus lumine infinito, ergo nec potest DEVM cognoscere infinite, five quoad extensionem infinitam.

219. Dices 1. Multi concedunt possibile lumen infinitum, & tamen negant posse DEVM comprehendi: ergo argumentum S. Thomæ fundatur in aliquo minùs certo, quam sit id quod est probandum. 2. Non est novum, nec inconveniens in Theologia, aliquorum articulorum fidei probationes esse minùs certas, quam sit ipsum objectum conclusionis, habens certitudinem fidei. Deinde etiam si esset possibile lumen infinitum, non potest tamen ab ullo concedi infinitum maximum omnium possibile: ergo quocunque producto est aliud majus producibile: ergo etiam quacun-

quacunq[ue] visione dat[um], est alia clarior possibilis: ergo nulla est possibilis quæ sit comprehensio; quia comprehensio deberet esse omnium clarissima, & omnium discernibilium discretiva.

220. Dices. 2. Illa major intensio possibilis luminis, non serviet ad maiorem claritatem, sed tantum ad maiorem intensiorem visionis. R. Si supponatur, dari gradus intensiorem in visione, & posse dari infinitum lumen, argumentum S. Thomæ potest eludi per hanc replicam; alterutro tamen illorum negato, argumentum est efficax, ut magis ex dicendis patebit.

221. Secunda Probatio. Cognoscibilitas Dei non minus est infinita, quam ejusdem omnipotentia seu participabilitas à creaturis, atqui ad infinitatem omnipotentia spectat, non posse adæquari ab ullo termino à se producto; & ad infinitam participabilitatem Dei spectat, non posse adæquari ab ulla creatura omnium possibilium perfectissima, seu perfectissime assimilata Deo: ergo ad infinitam cognoscibilitatem Dei spectat, non posse dari cognitionem creatam, quæ adæquet omnem possibilem concursum objectivum, hoc est, quo non possit dari concursus objectivus perfectior, seu extensivè major: atqui hoc fieret, si daretur cognitio comprehensiva Dei, hæc enim adæquaret totam cognoscibilitatem Dei extensivam, ut patet. Ergo &c. Hoc argumento usus est etiam P. Antonius Perez *disp. 3. c. 3. n. 4.*

Tertia Probatio, vel potius prioris confirmatio sit hæc: Sicut ad immensitatem Dei pertinet,

non posse adæquari ab ulla ubicatione creata, ne quidem quoad extensionem, & ad æternitatem, non posse adæquari ab ulla duratione creata, & ad omnipotentiam, non posse adæquari ab ulla potentia creata, ita debet ad omniscientiam Dei pertinere, non posse, ne quidem extensivè adæquari ab ulla cognitione creata, quæ scilicet cognoscat intuitivè tantumdem, quantum cognoscit cognitio divina Essentialis, quæ est summa perfectio in Deo: sed verum est prius: ergo & posterius. Nec refert quòd aliqui admittant possibilem durationem ab æterno; nemo enim ponit illam entitativè indivisibilem, de qua procedit argumentum.

Quarta Probatio. Virtus delectandi ac beandi creaturas tanta in Deo est, ut nulla capacitas creata eam possit adæquare; sed virtus beandi & delectandi non est major cognoscibilitate Dei, ergo nec cognoscibilitas Dei potest ab ulla virtute intellectiva creata adæquari. Major patet. Omnis enim capacitas creata est finita, distans infinitè à delectatione & beatitudine, quæ Deus beatus est; ergo delectatio beatifica cuius capax est creatura, est augibilis in infinitum. sed quod est augibile in infinitum, nunquam potest pervenire ad summum: ergo &c. Minor verò probatur. virtus delectativa cuiuscunque rei fundatur in ejusdem rei cognoscibilitate: ergo virtus delectandi major esse non potest, quam sit cognoscibilitas ejusdem rei.

C A P V T III.

DE SCIENTIA DEI.

CONTROVERSIA I.

Quodnam sit objectum formale motivum seu directum Scientia divina Essentialis seu simplicis intelligentia.

222. **N**on accipitur in præsentī Motivum in illa significatione, quam hæc vox præfert ex prima impositione, & prout reperitur in motivo cognitionis creata: sic enim arguit & supponit imperfectionem in cognoscente, nempe insufficientiā, & indifferentiam ad cognoscendum & non cognoscendum, quod in Deo locum non habet. Accipiendum est igitur in sensu non includente imperfectionem (sicut & alia vocabula, ut Actus, Potentia &c.) & in hoc sensu Motivum formale aliud non est, quam ratio cognoscendi, quicquid tali cognitione secundum certum tendendi modum cognoscitur: sive: est id, quod intellectus redderet pro ratione suæ affirmationis, si interrogaretur, quare hoc affirmer

esse tale; Vel brevius: Motivum formale est illud, quod immediatè propter se cognoscitur, in quo vel ex quo cognoscuntur cetera, si quæ præterea illa cognitione per talem tendendi modum cognoscuntur.

223. Porro objectum quod Deus cognoscit per scientiam essentialem seu simplicis intelligentiæ, duplex est, increatum & creatum: sub increato venit Essentia Dei, Trinitas Personarum, actus liberi Dei, scientia visionis, ac denique scientia media seu conditionata, si quidem hi actus sunt adæquatè intrinseci Deo. Sub objecto creato veniunt omnes creaturæ secundum essentiam suam consideratæ, cum præcisione ab omni existentia, tam absoluta quam conditionata, hoc est, non affirmando ullam existentiam, nam aliter in veriore sententia,